

Istòria der esquí ena Val d'Aran

Ares Capdevila

Andreu Pujol

Juli Sala

Era existència der Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana, e aguesta publicacion, son possibles gràcies ara ajuda de:

Generalitat de Catalonha

Departament de Cultura

Departament de Justícia

Departament de Territòri (IDAPA)

Gobierno de España

Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades

Deputacion de Lhèida

Institut d'Estudis Ilerdencs

Baqueira Beret S.A.

Ajuntament de Naut Aran

Ajuntament de Vielha e Mijaran

Ajuntament d'Es Bòrdes

Tolo&Associats

Donacions privades

Era seccion aranesa der Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana ei formada per Jusèp Loís Sans, Angelina Cases, Ròsa Maria Salgueiro, Miquèu Segalàs, Jèp de Montoya, Elvira Riu, Lourdes España, Bernat Arrous e Ramon Sistac. Formen era seccion estandard Joan Salas Lostau, Patrici Pojada, Jacme Taupiac, Florian Vernet, Felip Carbona, Claudi Balaguer, Franc Bardou e Myriam Bras.

Era Societat Filiau d'Istòria, Patrimòni e Identitat der Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana ei formada per Thaïs Rodés, Álvaro Aunòs, Carlos Fañanas, Maria Pau Gómez, Isaure Gratacós, Josep Lluis, Patrici Pojada, Joan Carlos Riera e Alberto Velasco.

Direccion dera Istòria d'Aran : Josep Maria Canabal

Correccion: Miquèu Segalàs Sala

Fotografies: Francesc Tur, Jaume Altadill, Foto Baqueira, Francisco Ontañón, Mrio Brossa, Tònho Porras, Marc Gasch, Josep Maria Trull, Josep Gómez-Vidal, José Porras.

© Ares Capdevila, Andreu Pujol, Juli Sala

© Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana

1èra edicion: octobre 2024

ISBN: 978-84-09-64807-8

DL: L 721-2024

ENSENHADOR

Presentacion.....	7
1. Introduccion.....	9
2. Istòria generau. Er esquí ena Val d'Aran.....	11
2.1. De 1901 a 1939.....	11
2.2. De 1939 a 1959.....	19
2.3. Eth CEC, Centre Excursionista de Catalonha, e eth CAF, <i>Club Alpin Français</i>	31
3. Aran, un país de ramadèrs e campions d'esquí.....	33
3.1. Prumèr remontador aranés en Salardú.....	36
3.2. Constitucion de TEVASA.....	37
3.3. Baqueira/Beret.....	39
3.4. Espitau d'Aran en Vielha.....	46
4. Tradicion competitiva en Baqueira.....	49
5. Centres de tecnificacion esportiu.....	59
5.1. Collègi Juan March.....	59
5.2. Programa de Tecnificacion Infantil (Clubs).....	61
5.3. CETEI (Centre de Tecnificacion d'Espòrts d'Iuèrn dera Val d'Aran).....	63
6. Era Tuca.....	67
7. Escòla Espanhòla d'Esquí (EEE).....	71
7.1. "Era Escòla" dera Val d'Aran.....	72
7.2. ETEVA (Escòla de Tecnicos Esportius Val d'Aran).....	74
8. Es prumèrs clubs d'esquí en Aran.....	75
8.1. CEVA (Club Esquí Val d'Aran).....	75
8.2. CAEI (Club Aranés d'Espòrts d'Iuèrn).....	79
9. Es estaments oficiaus.....	83
10. Er esquí ludic e sociu e er esquí de competicion.....	87
10.1. Espòrt blanc ena escòla.....	88
10.2. Conselh Generau d'Aran.....	89
11. Olimpics aranesi.....	91
11.1. Aranesi ena Copa deth Mon.....	94
12. Conclusion.....	95
13. Annèxes.....	97
14. Bibliografia.....	109

*“Es aranesi non sonque profitaràn der esquí entà passar es pòrts e
sauvaguardar es sues vides, senon qu'en futur era Val d'Aran se pòt convertir
en un magnific centre d'espòrts d'iuèrn”.*

Lluís Estasen 1919

PRESENTACION

Ei tà jo un aunor presentar aquest extraordinari trabalh de tres autors enòrmament restacadi damb era nòsta Val, Andrèu Pujol del Pozo, Ares Capdevila España e Juli Sala París, que de forma sinoptica e non pas, per açò, mens exhaustiva, mos hèn recrear es 100 ans passadi des dera arribada der esquí en nòste país.

Des d'aqueri umils començaments, era Val d'Aran a evolucionat enquia convertir-se en un referent en mon der esquí, gràcies ara beresa incomparable des nòsti paisatges, era qualitat des nòstes installacions e, sustot, ar esperit acuelhedor e espitalari dera nòsta gent, deth nòste país. Er atractiu toristic deth nòste esquí non existirie sense era riquesa naturau qu'apòrte era Val.

Ath long des ans, auem vist coma generacions d'esquiadors an descorbit era magia des nòstes montanhes, en tot crear rebremes inesborrables e en tot enfortir es laci que mos junhen coma societat, e en tot hèn transcendir era nòsta personalitat e era nòsta Val, sustot toti aqueri qu'an agut opcion d'entrar laguens deth mon dera competicion representant ath país dehòra deth madeish.

Aguest trabalh d'Andrèu, doctor en medecina; Ares, estudianta universitària en Administracion d'Empreses e Torisme e qu'en sòn moment prenguec part en mon dera competicion autant der esquí coma deth patinatge sus gèu; e Juli, artisan plombaire; toti eri grani esquiadors e aimants dera montanha e dera natura, non ei sonque un aumenatge ara nòsta rica istòria, mès tanben un testimòni der esfòrç e era dedicacion de totes es persones qu'an contribuït a qu'era nòsta Val sigue çò qu'ei aué. Des des pionèrs qu'introdusiren er esquí, enquiàs treballadors, empresaris e aficionadi qu'an mantengut viua aquesta tradicion, toti meriten era nòsta mès sincèra reconeishença e arregräiment.

Des dera creacion de Telecables Valle de Arán, (TEVASA) en 1962 e era inauguracion deth prumèr telesèra en 1964, er espòrt der esquí non sonque a proporcionat emplec e prosperitat ath país, senon que tanben a fomentat un sens de comunitat e d'apertenença entre toti es que viuem e trabalham ací.

En aquestes pagines, trobaratz istòries de coratge, innovacion e perseverança, relats de com er esquí a motlat es nòstes vides e era nòsta identitat, e visions d'un futur que contunharà prosperant damb eth e en tot adaptar-mos as nauï desfisi e oportunitats que se presenten. Ei un rebrembe de que, encara qu'eth temps passe, es valors que mos definissen – era passion pera natura, er amor per espòrt e eth compromís damb era nòsta comunitat – demoren immutables.

En tot arregraïr ar Institut d'Estudis Aranés – Acadèmia Aranés dera Lengua Occitana tot eth sòn trabalh e en particular aquest projècte dera Istòria d'Aran, demoram qu'es lectors gaudisquen d'aquest recorrut per un sègle d'esquí ena Val d'Aran e que contunhen d'èster part dera nòsta istòria enes ans a vier.

Jesús Serra Farré

Medalha d'Aur deth Conselh Generau, Aranés Adoptiu e Illustre d'Aran

1. INTRODUCCION

Enes darrèri 100 ans es societats e eth mon en generau an experimentat ues transformacions sense precedents, autant a nivèu tecnologic coma social, e aguesta evolucion tanben s'a traspasat ath mon der espòrt en generau e, en nòste cas, ar esquí en particular. Ara esquiam damb materiaus modèrns, leugèrs e comòdes. De hèr a servir es abrics de lan entà tapar-se, esquís de husta fòrça longui, bòtes damb cordons e fixacions hètes damb correges de cuèr a utilizar era tecnologia. Aué en dia es sòles des esquís encara son rugoses, alinhades damb micro-diboishi que segontes eth fabricant pòden aufrir desparières estructures. S'a impausat ena fabricacion der esquí era fibra de carbòni. Es fixacions ara son integraus e automatiques, aufrint un emparament mèson bon tara tibia e eth peronè. Es bòtes passèren deth cuèr ath plastic e a hèr servir eth "canting", o era possibilitat de dar er angle que se volgue ara bòta entà qu'er esquí caushigue completament planèr.

Es prumèri Jòcs Olimpics d'Iuèrn en 1924 (Chamonix) sigueren es qu'acabèren de méter de mòda er esquí coma espòrt. Mès quan se popularizèc reament siguec damb era milhora des vies de comunicacion enes zònes de montanha. Tanben se modernizèren es hotèls, se comencèc a invertir enes zònes de montanha e anèren proliferant es estacions d'esquí que pòc a pòc s'anèren tanben modernizant, mèson eth gran cambi siguec quan arribèren es telesères ja qu'es esquiaires se podien desplaçar mèson rapidament. Er aute gran cambi tecnic se produsic damb es esquís càrving, que facilitèren era tecnica d'esquiar.

Era Val d'Aran non a estat diferenta ad'aguesta evolucion; mèson de 100 ans an passat dempús que Estasen, Badia e Soler Coll arribèssen ena Val d'Aran a pè e damb esquís peth Pòrt dera Bonaigua; aguesta arribada serie decisiva e cambiarie era istòria des aranesi. Cent ans d'aqueres prumères baishades en Beret, d'aqueri joeni aficionadi que sense sabé'c merquèren un camin entath futur deth nòste parçan. Joeni valenti que

molti viatges s'enfrentèren as familhes perque non volien qu'esquièssen per pòur a hèr-se mau. Eth tunèu de Vielha e era milhora des carrèteres tanben siguec fundamentau entath desvolopament dera Val d'Aran.

Cau reconéisher tanben era vision economica qu'aueren aqueres persones que vederen aciú un futur e era valentia d'aqueres familhes que voleren invertir e creigueren en projècte de Baqueira. Era Val d'Aran non serie çò qu'ei ara sense Baqueira.

En terren dera competicion era Val d'Aran tanpòc s'a quedat endarrèr; mès de 70 ans dempús d'aqueri prumèri esquiaires que non n'auien pro damb esquiar e ne volien mès e, as qu'er esperit competitiv les guanhaue, damb toti es inconvenients e pògui recorsi demostrèren qu'ena Val tanben i auie talent e nivèu competitiv e se heren a conéisher en tot eth país. D'alavetz ençà es esportistes de naut nivèu les i auem encara ena Val d'Aran. Eth trabalh des clubs, des escòles d'esquí e deth centre de Tecnificacion faciliten eth desvolopament der espòrt enes mainatges e joeni.

Actuaument mos auem convertit en un territòri de referéncia, de qualitat esportiva e de nhèu a nivèu mondiau.

2. ISTÒRIA GENERAU. ER ESQUÍ ENA VAL D'ARAN

2.1. De 1901 a 1939

En 1901 se tien es prumères esquiades enes Pirenèus.

En abriu de 1904, Louis Robach, alpinista e pireneista, e tres companhs esquiars mès arriben damb esquís en Tuc d'Aneto. Sigüec era prumèra ascension absoluta damb esquís en Tuc mès naut que desaiüe ena Garona, eth mès naut des Pirenèus, e era prumèra esquiada memorabla gessent de Banhères de Luishon.

En 1908, eth CEC (Centre Excursionista de Catalonha) envie un delegat entà Chamonix tà un Congrès sus er esquí, convidat pera Federacion d'Entitats Pireneistes. Eth delegat torne entosiasmat e eth CEC encomane esquís en Zurich. Eth mateish an, an lòc es prumères esquiades en Rasos de Peguera Puigmal, Matagalls e Camprodon. En 1908 en CEC se fonde era Seccion d'Espòrts de Montanha. E s'organizen Campionats d'Esquí Sociaus en Ribes de Freser e Camprodon, enes ans successius.

En 1911 eth I Congrès d'Entitats Excursionistes de Catalonha, amassat en Lhèida, concludís atau:

“seria molt convenient que els mestres d'escola procuressin fomentar entre els seus deixebles la pràctica de l'excursionisme i el coneixement de les utilitats d'esquís, raquetes i luges ”

Ère ua prepausa de Guillem Barnola, que sigüec aprovada pes congressistes.

En 1919, eth President dera Mancomunitat de Catalonha, Josep Puig i Cadafalch, arquitecte que coneishie era Val d'Aran pes Expedicions deth Romanic, e sòci deth CEC.

En tot veir esquiar as consòcis en Ribes de Freser, Puig assumic eth projècte deth CEC de portar er esquí tath territòri de Catalonha mès mau

comunicat en iuèrn, era Val d'Aran. Puig trapèc lèu dus aliats claus entath projècte aranés: Jaume Massó Torrents e Jusèp Maria España Sirat.

Jaume Massó en 1919 ère President deth CEC, editor de mestier, erudit occitanista e editor des òbres de Frederic Mistral.

Jusèp Maria España, avocat de mestier, ère Conselhèr dera Mancomunitat, President dera Deputacion de Lhèida, amic de Puig e neishut en Vielha.

Puig e España, de partits polítics diferents, acordèren qu'era Mancomunitat subvencionèsse a tres esquieres deth CEC entà anar tara mission aranesa. Lluís Estasen, Pau Badia e Josep Mª Soler Coll, excursionistes e esquieres, d'edats propèrs as trenta ans que receberen era encomana de distribuïr materiau de nhèu pes pòbles aranesi e explicar-ne er usatge.

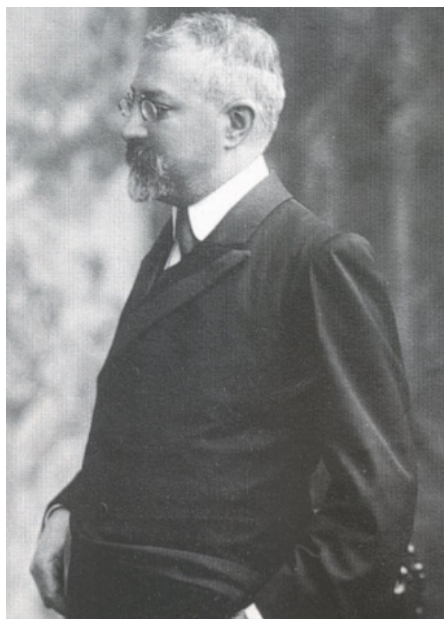

Fig. 1: Josep Puig i Cadafalch, president dera Mancomunitat. Archiu CEC.

Fig. 2: Jusèp Maria España Sirat, conselhèr dera Mancomunitat. 1919. Archiu CEC.

Estasen, Badia e Soler Coll arriben a pè e damb esquís en Pòrt dera Bonaigua e baishen esquiand tà Salardú en 09-03-1919, e se lòtjen en casa d'Antòni España, germanastre deth conselhèr Jusèp Maria España. Londeman arribe eth materiau de nhèu per cavalheria e se pregonen es prumères practiques londeman en Beret.

En Butletin deth CEC de noveme de 1919, Lluís Estasen escriu:

“Esperant el material, el 10-03 esquiem cap a Banhs de Tredòs i Colomers . Quan tornem a Salardú, ja hi trobem el fato amb esquís i material, acabat d'arribar a lloms de cavalleries. Llavors enviem telegrames al President de la Mancomunitat, al Conseller Josep Mª España i al President del CEC. I fem pregonar per Salardú i pobles veïns les demostracions d'esquí i les pràctiques al Plà de Beret, l'endemà al matí.

El 11 de març de 1919 hi ha l'anunciada 1ª Jornada Pràctica al Plà de Beret. El temps és bó. De Salardú sortim amb dos veïns a les 8 del matí. Portem sis parells de skis, a més dels nostres. Aquells dos veïns de Salardú i quatre més de Bagergue que acudeixen a la convocatòria són els primers aranesos que practiquen l'ski. A mig matí s'afegeixen dotze homes de Montgarri, que han vingut amb raquetes fetes per ells. Hi ha assistents de més de 50 anys. Un total de 18 assistents, tots motivats per esquiar.

Anem plegats a la borda dels Gavatxos, cap el mig del plà, on continuem els exercicis. I després de dinar, anem a la Borda de Laun, prop de Montgarri. Allí ens separem dels de Montgarri, i ens afanyem a tornar als Güells de Garona. Hi arribem encara amb llum de dia. Deixem els skis clavats per a les practiques de l'endemà. I allí se separen els de Bagergue. Els de Salardú baixem, i entrem de nit al poble.”

Modest Abadia de Salardú, Manuèl Moga des d'Andrèu de Bagergue, Bartolomé Paba desde Tereseta, Antoni Mola de Bagergue, François de Montgarri, Gaston der Ostau de Montgarri, Jusèp des de Cuish e Joaquim des de Laurenç de Montgarri, sigueren es prumèri esquiaires aranesi. Aquesta relacion de nòms l'ac auem d'arregraïr a Felip Moga Aura, hilh de Manuel Moga, a partir de rebrembes personaus e dera fòto hèta per Lluís Estasen.

A causa deth mau temps, es pròplèus practiques son en Salardú, enes madeishi carrèrs deth pòble e en un prat propèr, dempús d'arremassar materiau cedit.

Fig. 3: Exercicis d'esquí. 11/03/1919. Cliché Estasen. Archiu CEC.

Fig. 4: Prumèrs esquiadors aranesi e Josep M.ª Soler. 11/03/1919. Cliché Estasen. Archiu CEC.

I assistissen 20 abitants de Salardú e de Tredòs. En acabar, es tres esquiaires deth CEC liuren esquís e materiau de nhèu ath baile de Salardú. Un des parelhs d'esquís arribarà a mans de Manuèl Moga, er assistent mès joen enes prumèras practiques en Beret. A compdar d'aqueth moment, Manuèl Moga treirà profit ad'aqueri esquís, començant per seguir tralhes pera nhèu de vops e lèbes.

Eth 14 de març es tres esquiaires deth CEC arriben en Arties pera pista nheuada. Se lòtgen gràcies ara ospitalitat dera familha Delseny. Hèn practiques pera tarde damb vint vesins d'Arties e tres de Salardú. Londeman contunhuen es practiques damb satisfaccion de toti; pera tarde eth baile les hè a saber as tres expedicionaris er acòrd municipau adoptat entà encargar-se des sues despenes de manutencion en Arties.

Fig. 5: Recebuda en Bagargue. Març 1919. Cliché Estasen. Archiu CEC.

Fig. 6: Practiques pes carrèrs de Salardú. Març 1919. Cliché Estasen. Archiu CEC.

Baishen pera carretèra entà Vielha, a on hèn practiques fòrça concurrudes en un prat propèr, deth 17 enquiath 19 de març. Se lòtgen probablament en casa de Jusèp Maria España, eth Conselhèr aranés dera Mancomunitat. En acabar, dèishen materiau en Vielha, abans de gèsser esquiant peth bòsc de Baricauba.

Eth 20 de març arriben en Es Bòrdes, a on hèn practiques aquera tarde e londeman maitin.

Eth 21 de març, dempús de liurar materiau, pugèn pera Val de Joèu cap ara Artiga de Lin, a on dormissen.

Eth dia 21, pera canau de Pomèro, arriben en Pòrt dera Picada, fòrça nheuàt e hèn camin cap ar espitau de Benasc.

Fig. 7: Refugi dera Artiga de Lin. Ermitan damb Badia i Soler. Març 1919.
Cliché Estasen. Archiu CEC.

I dormissen damb er objectiu artenhut: uns 150 aranesi an practicat er esquí e d'alti an vist esquiar. Estasen, Badia e Soler Coll, de Benasc estant tornen tà Barcelona un mes dempús de gesser-ne. Estasen escriuec era cronica en Butletin deth CEC e hec era majoria des fòtos.

A compdar de 1919, eth pas pera Bonaigua a pè o damb esquis ei mès freqüentat per cartèrs e pendent era major part der an. En 1923-24 arriben ja coches e s'inaugure era carretèra Palhars-Aran. Es refugis deth Ticolet, Bonaigua e Ares serviren a passants, cartèrs, excursionistes e esquiaires.

Dera Bonaigua gessen grops d'esquiades longues, com anar e tornar de Montgarri, a on se lotjauen en ostau de Cisco dera Moga, dubèrt deth 1920 enquia 1936. I vengueren a esquiar Brunet, Albareda, Lluís Estasen, Josep Maria Guilera, es frairs Izard Llonch e d'auti esquiades deth CEC e francesi der entorn. En 1930 er excursionista Casals demane que i age esquí escolar. En 1931 se daurís eth I Salon d'Esquí de Catalonha, que se repetirà enquia 1935.

En 1932 Josep Maria Guilera descriu com era mainadèra des pòbles aranesi jogauen a hèr d'esquiades. (Libre: *Excursions pels Pirineus. Montgarri o la fí del món. Capítol 13. Aymà Editora SA. 1959*). Se cauçauen uns esquís rudimentaris hèti de hustes de barrica corbades en forma de talh de melon, les estacauen damb correges elementaus e s'esguitlauen per carrèrs enjós en Salardú com es esquiades adults que vedien. Es esquiades qu'anauen entàs Tuçs de Parros e Montoliu tanben se lotgèren ena bòrda de Leon, en casa deth vielh Cabau. Era Bonaigua se metec de mòda entre es esquiades ben preparadi, se consideraue ua des millhors estacions des Pirenèus pera millhor e mès abundantà nhèu. Arriben es prumèri autocars e grana part des esquiades realizen excursions tath Gerbèr, Cabanes, Saboredo e Colomèrs e tanben entà Beret e Montgarri per arriu Malo.

En 1934 se creen era Seccion d'Esquí deth CEC e era Federacion Espanhòla d'Esquí, damb rerpresentants deth Club Alpino Español, deth Peñalara, deth Montañeros de Aragón, deth CEC, damb era Seccion d'Esquí. Er esquí se popularize en Catalonha. I a trèns entara Molina dempús deth 1924 e tà Nuria dempús deth 1932. Se cree era Federacion Catalana d'Esquí. E en Montgarri en 1934 Oliveras i ve esquís des obsequiats pera Mancomunitat en 1919.

En Baish Aran, es joeni de Bossòst esquien en Portilhon o en Còth de Baretja e es de Les en Portet e en Banhères de Luishon, com Eladi Mases.

En 1936 era joenessa aranesa ei mobilizada. Ua grana part ei incorporada en Regiment Pirenenc n°1, d'esquiaires dera Generalitat Republicana. En 1937 eth Regiment d'esquiaires auie casèrna en La Molina, en Chalet deth CEC. Incautèren eth Chalet e eth Refugi dera Renclusa, a on auien d'anar a entrenar a prumèrs de 1938. Mès non i arriben, en mes de març e en retirada entà esvitar era aviacion, passen era nhèu des Pòrts dera Picada e dera Escaleta e van tà Luishon. Es autoritats locaus de Luishon les dèishen tornar tà Hendaia o Port-Bou. Era majoria van tà Port-Bou, a reincorporar-se en exercit republican.

2.2. De 1939 a 1959

Damb era invasion dera Val d'Aran pes maquis ena post-guèrra, er exercit espanhòu se hec mès present a compdar de 1944. En 1945 se celebrèc en Salardú eth prumèr Campionat de Catalonha d'esquí militar. Guanhèren es competicions aqueri soldats qu'auien demorat ena Val des dera invasion des maquis. Ua des pròves d'esquí de hons includie eth tir damb arma en Beret. En 1948 heren eth cors d'esquí intèrn.

En 1964 se bastiren Casèrnes en Vielha, e en eres s'i establic era Companhia d'Esquiadores e Escaladors. Es sòns membres podien portar barba. Des de Vielha gessien a entrenar entà Bagergue e, a viatges, eth mèstre de Bagergue, Jusèp Maria España Jaquet e joeni aranesi les acompanyauen a esquiar.

Quaqui esquiadores dera Companhia patiren accidents en Tuc de Molières e ena Tuca de Paderna, e en 1971 un laueg les susprenec en Espòt. A fòrça gojats se les desvelhec era sua vocacion pera montanha e er esquí en tot hèr eth dur servici militar ena Companhia. Compliren missions militars en Bòsnia, Kosovo, e Afganistan. En an 2000 se desplacen de Vielha tà Jaca.

En 1946, tres monitors dera escola d'esquí deth CEC dera Molina pugèn damb esquis deth Palhars enquiara Bonaigua. Son Alfons Segalàs, Ernest

Mullor e Pepeta Planas. En Salardú constituïssen era Delegación deth CEC, dirigida per Jusèp Maria España Jaquet, mèstre de Bagerque, damb eth mètge Alfons Abadia e damb Andreu Reygosa, Francesc Castañer, Pau Miró e Frederic Vila.

Era Sra. Pepeta Planas ajude ara Delegacion deth CEC ena Val d'Aran. Eth CEC envièc entà Salardú abundant materiau d'iuèrn. Uns ueitanta cinc parells d'esquís. España Jaquet repartic aqueth materiau entre es alumnes damb mès motivacion e possibilitats. Siguec eth gran dinamizador der esquí aranés, originant una generacion d'esquiaires aranesi successors des deth Plan de Beret.

Entre es alumnes de Jusèp Maria España Jaquet i son Felip Moga, Jusèp Moga, Pau Bravo, Rafael Mombiedro, Andreu Ribera, Domingo Escala e Joan Moga. Gràcies ath materiau deishat, mainatges com Mombiedro cambièren es hustes de barrica per esquís de vertat en Es Ombrèrs de Salardú. Coma mèstre, España permetie as alumnes esquiar peth matin, pr'amor qu'eth hège es classes pera tarde. E arribèc a fabricar esquís en Bagergue, aprenent-ne de Manuèl Moga. España Jaquet ère hilh des d'Aloy de Baish e amic d'Agustina Delseny, que li deishèc un libre norvegian sus er esquí.

Es prumèri còrsi d'esquí ena Val d'Aran damb es monitors deth CEC dera Molina, Alfons Segalàs, Ernest Mullor e Josepa Planas s'organizen en hereuèr de 1947. Es tres monitors tanben arriben esquiant pera Bonaigua e se lòtgen en Hotèl Ròsta de Salardú. Es classes d'esquí deth cors se realizen en diferenti lòcs, mès sustot en Ombrèr de Salardú e en pòrt dera Bonaigua. Es monitors ensenhen tecnica Allais as mès competents e Arlberg ara rèsta. Entre es participants, Pau de Pesa, Pau Bravo, Domingo Escala, Rossend Caubet, Fernando Rodès, Pepe Broto, Fermín Pinós, Paquito de Pantané, Aureli Barés de Les e Pepin e Tonhin Tous de Vielha.

Manuel Moga ajudèc a organizar es cors, en tot èster Jusèp Maria España delegat deth CEC. Enes darrèri dies se realizen eslàloms e descens de pròva sus nhèu gelada, damb boni resultats de Bravo, España, Pinós, Tous e Mombiedro. I participen 8 alumnes de Salardú, 24 de Vielha, 11 d'Arties, 4 de Les, 1 de Bossòst, 2 de Bagergue, 1 de Betren e 1 de Gessa: *"Informe del Curso de divulgación de esquí por monitores del CEC de La Molina, 11 a 19 de febrero de 1947."* Archiu Remei Bravo.

En çò de Joanico, en Unha, deishauen ua plancha entà encerar esquís. En Salardú, Loís des de Trinchèra, treballador de corrèus, tanben deishauè materiau d'esquí. Eth cors siguec un succès.

Fig. 8: II Cors deth CEC e I Campionat Aranés d'Esquí. 1948. Professors Planas, Segalàs e Mullor. Hònt: Musèu dera Nhèu. Unha.

En 1948 s'organize eth dusau cors, que compdèc damb inscrits treballadors dera companhia electrica Productora de Fuerzas Motrices, collaboradora damb eth cors. Es monitors deth CEC dera Molina aguest

an vengueren a pè peth tunèu en perforacion, caminant dessús dera hanga e en vagoneta jos doches imprevises. Anauen acompanhadi pes expèrts esquiadors Joan Ragué e Artur Pérez.

Ena Boca Nòrd un coche dera Productora les acuelhec e les portèc enquiar Ajuntament de Vielha, a on sigueren acuelhudi peth Sr. Abadia, Alcalde de Vielha. Se lòtgen toti en Hotèl Internacionau e londeman Ragué e Pérez en Hotèl Ròsta de Salardú, eth CEC damb subvencions der Ajuntament de Vielha e d'auti Ajuntaments aranesi, autregèc esquis as participants en aguest dusau cors.

En 1948, d'un totau de cinquanta dus alumnes de tota era Val, era majoritat èren de Salardú e Vielha. Per aquest motiu eth dusau cors se celebrèc duplicat en Vielha-Betren e en Salardú, en dus grops. Eth 18-01-1948 s'inaugurèc eth Cors ena Costassa, a cargue de Planas e Mullor damb 34 alumnes e en Salardú, damb 18 alumnes a cargue de Ragué e Perez.

- Vielha- Betren. Grop Ernest Mullor. Domenech Escalas, Antoni Tous, Luis Beso, Ferran Rodés, Rossend Caubet, José Luis Raonchera, Andréu Ribera, Josep López, Gabriel Vidal, Alejandro Atienza, Josep Tous, Antonio Tomás, Jaime Moga, Fermín Pinós.

- Vielha- Betren. Grop Pepeta Planas. Alfons Abadia, Andrés Reygosa, Pau Miró, Francesc Puig, Pere Terré, Enrique Jiménez, Josep Casadó, Miquel Segalàs, César Montejano, Andreu Caparrós, Ramón Lapedra, Gregorio Luri, Antonio Ontiveros, Daniel Terrés, Pedro Coso, Ma Lluïsa Mañé, Maria Rosa Pons, Adoración Soler, Alicia Ontiveros, Mercè Vidal.

- Salardú. Grop Joan Antoni Ragué. Rafael Mombiedro, Pablo Bravo, Juan Moga, Felipe Moga, Joaquin Val, Jusèp Maria España, Luís Rufaste.

- Salardú. Grop Artur Pérez. Antoni Tersa, Placido Medina, Rafael Medina, Francisco Barra, Alfonso Pino, José Zuleta, Pimitivo Estrada, Teresita Bravo, Felicidad España, Isabelita Moga.

Entre es 52 inscrits i auie 8 esquiadores, es primères esquiadores documentades ena Val d'Aran: Maria Lluisa Mañé, Maria Rosa Pons, Adoración Soler, Alicia Ontiveros, Mercè Vidal, Teresita Bravo, Felicidad España e Isabelita Moga.

“Informe del segon Curs de divulgació d'esquí a la Val d'Aran. Escola d'esquí de La Molina. 15 a 26 de Gener de 1948”. Archiu Remei Bravo. Agust II Cors d'esquí se concludic damb eth primèr Campionat Aranés d'Esquí.

Eth 23 de gèr de 1948, eth primèr eslàlom de dues manges, disputat enes Ombrèrs de Salardú, lo guanhèc Mombiedro, seguit de Ribera e Rodés. Es auti eslàloms sigueren en Baqueira damb gessuda ena cabana des Pastors, les guanhèren Ribera e Pau Bravo. Era espròva d'esquí de hons consistic en recórrer eth circuït d'uns 15Km entre Arties, Salardú e Tredòs, en tot acabar en Hotèl Ròsta. En siguec guanhador eth pròpi España Jaquet, seguit de Caubet e Antòni Tous.

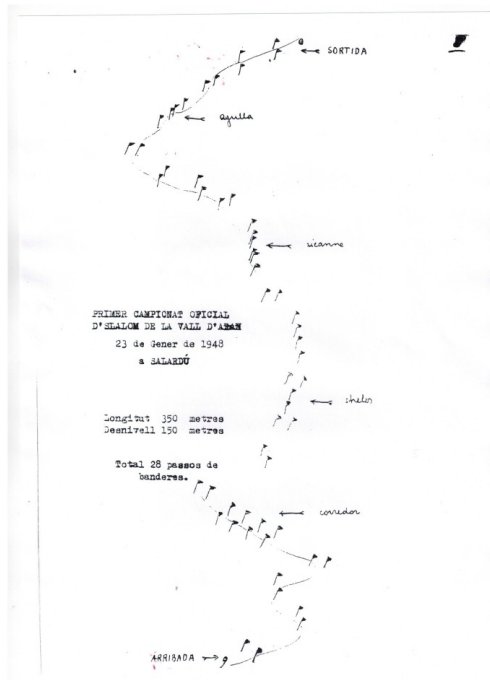

Fig. 9: Traçat 1a Corsa Eslàlom Salardú, 1848. Hònt: Remei Bravo

Fig. 10: J.M. España Jaquet. Parcipinat en I Campionat Aranés d'Esquí, 1948.
Sigüec campion dera pròva d'esquí nordic.

Rebrebant aqueri còrsi, Alfons Segalàs escriuec¹ :

“La pugna entre corredores de Vielha y de Salardú mantuvo una nota de emoción en todas las competiciones. Los de Salardú esquían con mejor técnica, habiendo avanzado mucho en la técnica de esquís paralelos, mientras los de Vielha son mas montañeros y suplen la técnica por las piernas y el entrenamiento. Fue un acierto hacer pasar la carrera de fondo por mitad de los pueblos de Arties y Tredós, pues el vecindario pudo seguir la carrera y llegó a entusiasmarse en su desarrollo con un entusiasmo que jamas pudimos sospechar. El esquí ha ganado por completo el Valle de Aran, y es necesario hacer un nuevo esfuerzo el próximo año, y enviar más material. Los esquís que existen son aun insuficientes. Los aficionados deben dejarselos de unos a otros. Son pocos los que llevan fijaciones Kandahar o “longueserrois”, tan necesarios para la moderna técnica. En el valle hay buenos y entusiastas elementos que estan encauzando el auge del esquí. Nos place citar el amigo España de Salardú, y el Alcalde de Vielha señor Abadia, asi como elementos de la Productora.”

¹ *Deportes de Invierno*. 1956. Alfons Segalàs. Editorial Hispano-Europea. Barcelona.

Alfons Segalàs, nadiu de Llavorsí, siguec vicepresident dera *Federación Española de Deportes de Invierno (FEDI)*, seleccionador nacionau e promoigüec er esquí enes estacions catalanes.

A partir de 1948 er austriac Walter Foeger, entrenador dera seleccion alemana d'esquí, refugiat politic dera dusau Guèrra Mondiau, entrenèc eventuaument esquiars castelhans e aranesi. Eth *Frente de Juventudes* passe a èster protagonista ena promocion der esquí, e eth CEC susviu a un entorn politic pòc favorable. Eth *Frente de Juventudes* organizèc còrsi d'esquí a on tanben s'adoctrinaue as joeni ena ideologia falangista. En 1952 Foeger, qu'ère un bon esquiador, ei nomenat Entrenador der Equip Nacionau d'Esquí. Eth Coronèl Villar promò er esquí en *Frente de Juventudes*, e ditz qu'era majoria d'esquiars auien d'èster des Pirenèus.

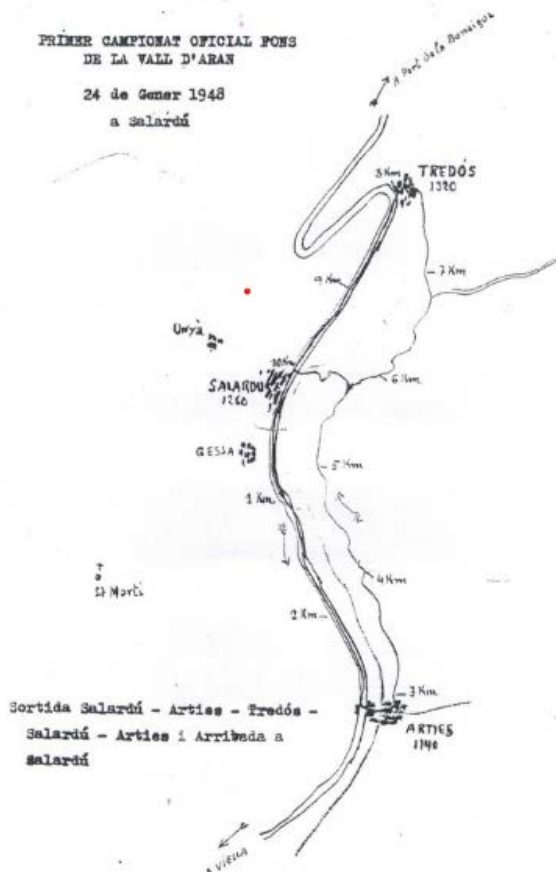

Fig. 11: Corsa d'Esquí de Hons en circuit Tredòs-Arties-Salardú, 1948. Hònt: Remei Bravo.

Enes Campionats deth *Frente de Juventudes* dera Val de 1949 seleccionen ar equip dera val com eth dera Provincia de Lhèida entà anar tà Formigal enes Campionats d'Esanha.

Eth potenciau des aranesi permet presentar dues equipas, A e B.

A. Rafael Mombiedro, Pau Bravo, Andreu Ribera, Felip Moga, Luís Rufaste, Primitivo Casenh e Emili Moga.

B. Jusèp Lopez, Antoni Solè, Jusèp Moga, Jusèp Riba, Jusèp Paba, Joan Sabi, Francesc Cau, Jaume Mola e Gabriel Vidal.

Guanhèren campionats e subcampionats.

Ribera e Mombiedro van tà Navacerrada a on hèn amistat damb era familia Fernández Ochoa.

Dempús d'auer passat per còrsi e campionats, comencen a auer ua cèrta reputacion gojats com Pau Bravo, Felip Moga, Jusèp Moga, Luís Rufaste, Primitivo Caseny, Emili Moga, Domingo Escala, Fermín Pinós, Vicenç des de Sancho de Betrán, Jusèp López, Antoni Solè, Jusèp Riba, Jusèp Paba, Joan Sabi, Francesc Cau, Jaume Mola, Gabriel Vidal, Manuel Rubio, Pèir Piqué, Benito Ubeira, Aquilino Ubeira, Rafael Mombiedro e Andreu Ribera.

Enes campionats de Catalonha i participe er agropament VACEC, Val d'Aran-CEC. Que coexistic damb eth club de *Educación y Descanso* de Vielha. Enes ans cinquanta era Val d'Aran ja compde damb esquieres de nivèu; èren entrenadi per Foeger, qu'eventuaument venguie tara Val d'Aran. Bravo, Mombiedro e Felip Moga son concentradi en Candanchu e Núria damb era equipa nacionau.

S'originen nissagues araneses d'esquieres; entre d'auti, es famílies de Manuèl Paba e de Manuèl Moga, de Bagergue, assistents tàs practiques de Beret en 1919. Pairs e hilhs esquien e fabriquen nauí esquís. Manuèl Moga, quan es esquís dera Mancomunitat se desgastèren, se'n hec un

parelh de nauï en tot seguir eth modèu. Hège a servir husta de herèisho joen, ben rècta e sense nuds.

Era corbatura des espatules l'obtenguie en estacar es hustes a un arbe e deishar-les secar pendent un parelh de mesi. Es fixacions les hège eth haure de Bagergue. Entàs correges, se servie deth cabeste des mules, entàs garròts que prenien branques rèctes d'auerassèr e entà encerar es sòles qu'agarraue era cera des brinhons des abelhes e l'expandien damb un hèr roent. Manuèl Moga ère molt dèstre e fabricauè raquetes, utisi de camp e fòrceps entà ajudar as vaques a parir.

Jusèp Moga Aura, hilh de Manuel, ei des prumèrs en apuntar-se enes còrsi deth CEC de 1947 e 48. Tot seguit ei seleccionat peth *Frente de Juventudes* e era equipa espanhòla. Preseleccionat entàs Olimpiades d'Oslo, com Bravo, Mombiedro e Ribera. Felip Moga Aura renuncièc entà poder estudiar en Barcelona. Felip alavetz anaue tara Molina, participant e guanhant es campionats de Catalonha. Eth sòn frair Jusèp competic per prumèr viatge en nòm dera Val d'Aran, en un eslàlom en Espòt, competint e guanhant er eslàlom gigant. Ère er an 1956.

Er an 1957, se cree oficiaument eth prumèr club d'esquí aranès; er ARE Val d'Aran, *Agrupación Recreativa de Empleados de Fuerzas Motrices* e eth prumèr President siguec Andrèu Ribera. Enes Campionats dera Val d'Aran, en març, destaquen Andrèu Ribera, Rafael Mombiedro, Felip Moga, Andrés Gómez, Ferran Piqué, Alfredo Martimpé, Joan Mòga, Jusèp Maria Martimpé, Jusèp Moga e Antoni Ademà. Enes Campionats d'Espanha ena Molina er ARE acabe tresau, darrèr deth CEC e Envalira.

Era prumèra linha d'acuelhuda der esquí la constituïren es mèstres aranesi, qu'ajudèren qu'aguesta practica se valorizèsse entre es alumnes. Era Sra. Mombiedro Giró, mèstra d'Arties e dempús de Salardú facilitèc era practica der excursionisme e der esquí ath sòn frair Rafael.

Fig. 12: Cèlia Artiga e Francesc Palacín, mèstres d'Arties. 1936. Archiu Joan Ballester.

Es mèstres d'Arties, Francesc Palacín e Cèlia Artiga, toti dus esquiaires, es successius mèstres de Vielha, es professors de Vielha deth Collègi dera Salle, mès sustot Jusèp Maria España Jaquet, mèstre de Bagergue, esquiaire e eth gran impulsor dera practica der esquí entre es alumnes.

España Jaquet ère hilh des d'Aloy de Baish o casa deth farmaceutic. Impulsaue era formacion esportiu, umana e academica des sòns alumnes en Bagergue. As de quinze ans les animaue a seguir estudiant tant laguens com dehòra dera Val. Facilitaue esquiar peth maitin, pr'amor qu'impartie classe pes tardes entàs esquiars. Eth madeish solie baishar esquiant de Bagergue tà Salardú quan ère oportun. Liurèc materiau d'esquí as alumnes interessadi, materiau qu'eth coma delegat deth CEC administraue. Repartic uns 85 parelhs d'esquís.

A principis des ans cinquanta, eth mètse España apròve es oposicions de magistèri e per aguest motiu dèishe de víuer en Bagergue; prumèrament ei destinat en Monsò e a continuacion en Saragossa, ciutat a on s'establís. Retorne tà Bagergue en vacances e entà esquiar.

Jusèp Maria España non siguec eth prumèr esquiar aranés mès ei era figura destacada dera istòria dera promocion der esquí aranés. Amic des sòns alumnes, collaborador des esquiars deth CEC e companh dera Companhia d'Esquiars. Ei pòc reconeishut peth sòn valor formatiu e fòrça representatiu dera epòca que viuec.

En 1952 Bravo, Mombiedro e Ribera son preseleccionadi entàs Olimpiades de Garmisch. En 1953 Ribera, Mombiedro e Jusèp Moga competissen peth CEC en Campionat de Catalonha qu'auèc lòc en Núria. Obten boni resultats en La Molina e Navacerrada. En 1955 i a còrsi en Núria, a on Foeger ère entrenador deth Club Alpí Núria; Ribera e Mombiedro i participan com monitors, dirigidi peth coronèl Villar.

Ribera e Jusèp Moga son preseleccionadi entàs Olimpiades de Cortina d'Ampezzo. Dempús des competicions araneses, en 1958, s'artenh un prumèr Campionat d'Espanha entara Val d'Aran, eth VIII Campeonato Nacional de Esquí de *Educación y Descanso*. S'organize ena zòna de dessús de Salardú que dempús serà aucupada pera estacion Baqueira/Beret. Es esquiars aranesi son es participants mès destacadi. Ath delà de deishar un bon rebrembe entre era gent, eth campionat significuèc era basa entar ample arraïtzament sociu der esquí ena Val d'Aran.

Fig. 13: Equipa totaument aranesa representant a Lhèida enes Campionats d'Educación y Descanso. 1965.

Mombiedro, representant a *Productora de Fuerzas Motrices*, Pau Bravo, Andrés Gómez e Alfredo Martimpé de Gausac sigueren uns des subergessents enes pròves deth Campionat.

En 1959, enes campionats infantil e juvenil, qu'aueren lòc en Baqueira, i destaquen Adolfo Olpas e Eloy Galan de Vielha e Francés Dedieu d'Aubèrt. I debute Benito Ubeira en eslàlom.

2.3. Eth CEC, Centre Excursionista de Catalonha, e eth CAF, Club Alpin Français

En 1898 Henri Beraldi publique eth libre “*Cent ans aux Pyrénées*” a on definís eth pireneisme, que hè alpinisme enes Pirenèus e escriu: “*era experiència fisica dera montanha ei inseparabla des emocions estetica e culturau*”. Eth libre trascendís era excursion biblio-pireneista, ei escrit per Beraldi, un parisenc enciclopedista e fòrça pireneista. Es associats ath CAF en París, Tolosa, Bordèu, Perpignan, Pau, Banhèras de Bigòrra, etc, compartissen es sòns punts d'enguarda.

Es associats deth CEC e d'autes societats excursionistes e culturaus de Catalonha tanben mantien critèris semblants e pòst-romantics.

CAF e CEC formauen part dera Federacion d'Entitats Pireneistes a prumèrs deth s.XX, que convoquèc es Entitats tath transcendent Congrès de Chamonix de 1908 sus esquí. Era filosofia pireneistica deth CEC se projectèc especiaument ena Val d'Aran e en entorn dera deth CAF.

CAF e CEC mantien que “*tota aproximacion ara montanha ei subordinada as principis de solidaritat entre es causes e es èsters, e entre er òme e era natura*”. Un punt de vista propèr ar ecologisme e ara conservacion dera natura.

CAF e CEC bastissen es refugis de montanha qu'an facilitat eth pireneisme e er esquí. A finaus deth s.XIX e prumers deth s.XX entre es collaborators significatius deth CAF i auie intelectuaus, scientifics e pireneistes, com Violet Le Duc, Lequetre, Henri Russell, Auriol, Roubach, Margalida Le Bondidier, Louis Le Bondidier, Heïd, Sallenave, l'Abbè Gaurier, Falisse, Schrader, Gourdon, Saint Saud, e Prudent.

E tanben enes deth CEC i auie aranesi com Mn. Condó Sanbeat, España Sirat, España Jaquet, Soler i Santaló e personatges com Mn. Cinto Verdaguer, Pompeu Fabra, Antoni Gaudí, Puig i Cadafalch, Eduard Toda, Teresa Bartomeu, Massó Torrents, J.Mª Guilera, Lluís Estasen, Soler Coll e Mn. Oliveras.

CAF e CEC creèren comissions d'estudis de tèmes pirenenics e publicàren cròniques e collaboracions sus arquitectura pirenenica, lacs, gelères, nivologia, itineraris de montanha, antropologia, cartografia, toponímia, espeleologia, botànica, esquí, reglaments d'esquí de competicion, escalada, art romaníc, istòria, cultura populara, prumères ascensions, compatibilizacion d'economies tradicionaus damb es naues, meteorologia e medicina de montanha, enes respectius butlletins. Era istòria der esquí e deth coneishement des Pirenèus passe pes istòries deth CAF e CEC.

3. ARAN, UN PAÍS DE RAMADÈRS E CAMPIONS D'ESQUÍ

Aquilino Ubeira se dedique ar esquí de hons esportiu, per prumèr còrp ena Val, aconselhat per Andrèu Ribera. Aquilino guanhe es 15 Km enes Campionats de Catalonha de La Molina, en tot obtier era dusau posicion Felip Puyol de Vielha e tresau posicion Antòni Ademà de Casau e guanhen per equipes per deuant deth CEC. Ath delà, enes Campionats Espanhòus acaben dusaus.

Segontes Andrés Ribera March² i auie dues manères de comprèner era nhèu. "Per un costat i èren es joeni que desirauen que nheuèsse entà poder practicar er esquí e per un aute costat era gent grana preocupada pes problèms que comportaue era permanéncia dera nhèu enes pòbles e prats. Tanben i auie era credença qu'er esquí ère ua diversion d'arrics e sonque comportaue despènes e risques inutills".

Totun er esquí s'anèc impausant sustot a partir des ans 40 mès ara es joeni esquiaires ja auien milhors mieis e oportunitats qu'es sòns predecessors.

Er arraïtzament sociau der esquí ena Val va acompanyat dera dedicacion des gojats mès esportistes, nomentadi abans, ar esquí de competicion. Mès açò non ère guaire compatible damb er estil de vida tradicionau. Es trabalhs de ramaderia e agricultura demanen dedicacion e non podien èster ben atengudi se non ère damb era plenitud fisica des joeni. Era gent didie qu'aqueri gojats que tant corrien pera nhèu, s'aucirien .

Es frairs Moga Aura aueren mès facilitats familhaus. A Bravo, Ribera e Mombiedro les calec véncer era oposicion paternau. Mès quitament Manuel Moga, un des prumèrs esquiaires aranesi, non volie qu'es sòns hilhs competissen .

² "Er esquí ena Val d'Aran pendent eth periòde anterior ara inauguracion dera estacion d'espòrts d'iuèrn de Baqueira/Beret". Andrés Ribera March. Revista Tèrra Aranesa n^o5, 2005 pag. 25-33

Pujar entara montanha de Vaquèira en tot caminar damb es esquíes ena esquia o remar e baishar esquiant volie tot un maitin. Damb sòrt se podie arribar enquiara pòrta de casa damb es esquíes enes pès. I auie perills e desemparament en miei dera montanha nheuada e solitària. Entara competicion que calie desplaçar-se e açò qu'ère mès lèu dificil en aquera epòca. Mombiedro auec de caminar enquià Estèrri damb es esquíes en còth e Felip Moga qu'auec de trauessar eth vielh tunèu de Vielha a pè en escuretat e es esquíes en còth.

Era mair des frairs Moga Aura, siguec decissiu entà adméter era participacion des joeni enes corses. Era e es boni resultats heren que Manuel Moga adoptèsse ua actitud mès receptiu.

Manuel Moga ère conscient deth cambi de vida e de modèu economic qu'arribaue ena Val. Arribaue er esquí mès, ne ramaderia, ne agricultura, ne mineria locaux, non aufrien un futur clar entara joenessa. Felip Moga manifestèc ath sòn pair que non volie trabalhar mès era tèrra e dauric un negòci de venda e loguèr de materiau esportiu en Hotèl Lacreu, qu'amplièc dempús en Vielha e Baquèira.

Manuel Mòga fondèc Eth Corrau, musèu dera vida rurau en Bagergue, a on s'i pòden veir esquíes hèti per eth e airines tradicionaus deth camp e dera ramaderia. Eth Corrau ei complementari deth Musèu dera Nhèu, casa aranesa de familha ramadèra e agricòla aranesa en Unha e eth petit musèu deth Refugi Ròsta en Salardú, damb materiau des pireneistes Gourdon e Schrader. I son es prumèrs mapes damb corbes de nivèu, deth cartògraf Schrader. Gourdon hec era prumèra ascension coneishuda tath Montarto, en s.XIX.

Pòbles e estacions termaus franceses que ja disposauen d'ua cèrta infraestructura toristica entar estiu sigueren es prumèri en atrèir as practicants des espòrts d'iuèrn. Es esquiaires d'aupin aueren de demorar un shinhau mès e non siguec enquiath decènni de 1930 quan se hec eth prumèr teleferic.

Acabada era guèrra deth 1939 ath 1945, er esquí aupin creèc estacions. Era creishenta popularitat der esquí coma espòrt de masses en s. XX hec qu'anèssen neishent estacions d'esquí coma centres ludics e esportius en tot eth mon.

Dempús dera 2au Guèrra Mondiau se produsic eth gran *boom* des estacions d'esquí en Euròpa e America. Èren estacions creades en endrets vèrges e a on convergien es pistes en centre dera estacion, damb residències e hotèls ath sòn entorn.

Entre 1952 e 1954, Bravo, Mombiedro, Ribera e Felip Moga se federèren coma esquiars deth CEC. Se lòtgen soent ena abitacion des corredors deth Chalet deth CEC en La Molina. Aquera equipa aranesa deth CEC arribèc a èster ua des milhores equipes d'esquí aupin d'Espanha. Andrés Ribera guanhe eth Campionat d'Espanha d'eslàlom, per deuant de Francesc Viladomat e Luís Arias.

De 1955 a 1960, eth CEC promò nautes rotes pirenenques e rallis damb esquís, eth prumèr entre er Espitau de Vielha e Espòt. En 1971 s'inaugure eth Chalet de Salardú, damb eth nòm Juli Soler i Santaló, hilh adoptiu dera Val d'Aran.

Enes ans 70 eth CEC, eth CAF (*Club Alpin Français*) e eth CAI (*Club Alpino Italiano*) coorganizen eth Ralli Internacionau d'Esquí de Montanha, que transcor pes Tucs de Molières, Renclusa e Maladeta, es mèr nauti des Pirenèus, e manten es rallis de Puigllançada ena Cerdanha e en Andòrra e es de Conangles-Sarraèra e Amitges-Ratèra-Gerbèr-Cabanes. Se met en valor eth Massís de Beret e es lacs geladi e Tucs de Bacivèr, Marimanha, Clòt der Os...

Ena disciplina d'Esquí Nordic, a compdar de 1978, se celèbre cada an era Marcha Beret. Ei ua corsa populara e era grana hèsta der esquí de hons. Jordi Pons, Rafael Mombiedro, Aquilino Ubeira i participèren enes prumères edicions.

3.1. Prumèr remontador aranés en Salardú

Josep Maria Guilera, er istoric esquiador deth CEC, vò repetir ena Val d'Aran eth sòn succès de La Molina. Guilera auie installat eth prumèr telesquí d'Espanha en La Molina, en 1947. Aquiu vencec moltes penúries com era manca d'electricitat.

En 1959, sense recéber ajudes institucionaus ne politiques, Guilera arrenh d'installar eth prumèr remontador aranés en Salardú. Un motor tiraue eth cable deth telesquí que portaue es pèrches entà naut; eth recorrut d'aguest cable passaue jos ues linhas electricques de nauta tension. I calie installar una proteccion de husta per seguretat. Tot e es avertiments, era impaciéncia des esquiaires hec qu'aluguèssen eth motor sense méter cap de proteccion de husta.

Eth telesquí foncionèc enquia qu'ua pèrcha que sautaue hec contacte damb es linhas electricques... e comencèren a gèsser bues, pes petiti lampits e trons. Coma conseqüéncia, se produsiren talhs de subministrament electric en fòrça cases araneses.

Eth prumèr remontador integraument aranés acabèc aciu era sua istòria, eth madeish dia de 1959 en que comencèc.

Es expectatives lheuades entre es esquiaires aranesi peth telesquí en Salardú, era sua impaciéncia e eth rambalh generat pera installacion motivèren a esquiaires e ajuntaments. Eth baile Sixto Mayayo Hecho, eth Tinent d'Alcalde Antonio España, eth secretari de Salardú Jusep Maria Liesa, compden damb es complicitats deth Governador dera Província de Lhèida, José Antonio Serrano e deth President dera Deputacion de Lhèida, Antonio Aigé.

Siguec alavetz quan Mayayo e Liesa anèren tà Navacerrada a amassar-se damb Jorge Jordana de Pozas, president dera Federacion Espanhòla d'Esquí. Entara amassada tanben i assistiren Roberto Cuñat, fabricant de teleferics e Miguel Arias, baile de Cercedilla. Jorge Jordana ère eth joen

president de *Transportes del Guadarrama* e auie optimaus relacions damb es autoritats e es poders politics dera epòca.

Mayayo e Liesa conviden a Jordana a visitar per prumèr viatge era Val d'Aran; Jordana se desplace entara Val en ua visita que siguec fòrça satisfactòria entàs dues parts. Jordana, prumèr president dera reformada Federacion Espanhòla d'Esquí, ei un òme intelligent e sensible e rèste enamorat de per vida dera Val d'Aran e, ara sua mòrt, volc èster enterrat en aguesta tèrra.

En 1961, dempús dera visita de Jordana, Luis Arias, frair de Miguel, redacte un informe favorable sus es pistes possibles. Eth projècte d'acondicionament dera montanha se concrète en un pressupòst de quinze milions de pessetes.

3.2. Constitucion de TEVASA

Eth 28 d'agost de 1962 se constituís TEVASA (*Telecables Valle de Aran S.A.*), en preséncia de Sixto Mayayo e de Manuel Abadía, bailes de Salardú e de Tredòs, e er engenhaire Francesc Segalà. Es Ajuntaments de Salardú, Vielha, Gessa, Betren, Bagergue, era Deputacion de Lhèida e particulars aranesi, catalans e francesi soscriuen accions. TEVASA se domicilie en Salardú. Ath madeish temps se parle d'un projècte semblant ena Tuca de Betren, promoigut per Jusèp Calbetó, baile de Vielha.

Entre es accionaris de TEVASA i son Pau Bravo, Rafael Mombiedro, es frairs Mòga e uns tres cents accionaris mès. Tanben i e era Delegacion Nacionau d'Espòrts.

Eth prumèr Conselh d'Administracion de TEVASA ei format peth president Jorge Jordana, eth vicepresident Antòni España, eth secretàri Pau Bravo e eth Director-Gerent Luís Arias.

Fig. 14: Constitucion de TEVASA. Sixto Mayayo, baile de Salardú, Jorge Jordana de Pozas, president dera Federacion Espanhòla d'Esquí, e Pau Bravo, secretari.

Fig. 15: Vesins de Salardú e accionistes en moment dera constitucion de TEVASA.

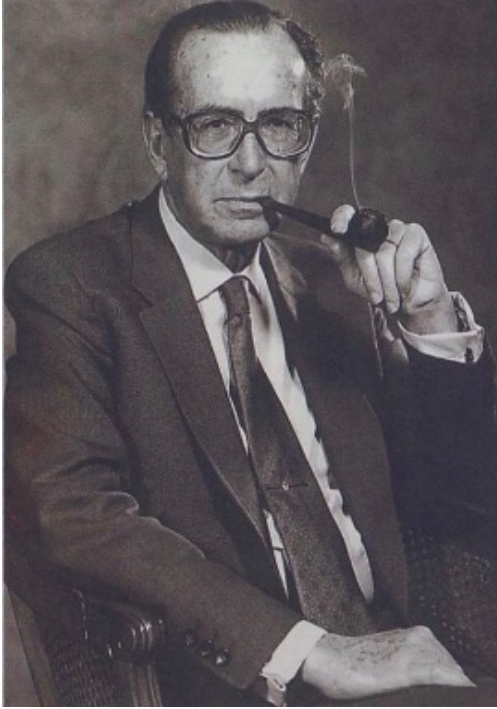

Fig. 16: Jorge Jordana de Pozas,
president de TEVASA.

Fig. 17: Jesús Serra Santamans,
accionari de TEVASA.

3.3. Baqueira/Beret

Eth 6 de deseme de 1964 s'inaugure e se met en marcha eth prumèr telesèra individuau de Baqueira, dissenhat per engenhaire Francesc Segalà. Er acte siguec un eveniment destacat, tath que i assistiren personalitats com Joan Antoni Samaranch, Herrero Tejedor, vicesecretari deth *Movimiento*, Serrano Montalvo, Aigé Pascual e d'autres autoritats.

Quan cau hèr ua dusau aportacion grana e forçada a TEVASA, entre coma accionari Jesús Serra Santamans, amic de Jordana, pair des esquiares Jusep Maria Serra e Assumpta Serra e client abituau der hotèl de Luis Arias en Navacerrada. TEVASA crompe terrenes ara familha Castellarnau, a particulars de Tredòs e ath Bisbat dera Sèu d'Urgelh.

Enes ans 60 i auec un creishement economic, hèt que hec que creishesse er interès pera practica der esquí. Era Val d'Aran vedec eth besonh de crear ues infrastructures que permetessen eth desvolopament d'aguest espòrt.

Eth primèr telesèra siguec inaugurat eth 6 de deseme de 1964, batiat com telesèra I. Un an mèts tard se metec en marcha eth telesèra II.

Pendent es ans s'anèren modernizant es mejans de bastiment e en 1966 se bastiren es telesquís "Es Pastorets". Ena sason 1967-1968 s'incorporèc era primèra maquina chafanhèu, retrac. En madeish an 1967, TEVASA se trape sense capitau tà tirar endauant e alavetz Catalana Occidente e Jesús Serra passen a formar-ne part. Se crompen terrenes tà urbanizar e ampliar era estacion (veir acta de session der Ajuntament de Naut Aran).

Fig. 18: Inauguracion deth primèr telesèra en Baqueira. 1964-65. Archiu: Moga Sports.

En 1971-1972 s'amplièc damb eth "Luís Arias" e en 1977-1978 damb eth prumèr telesèra modèrn "Era Choza".

Era mapa esquiable originau ère constituïda pes pistes de Baqueira (telesèra I), Plan de Baqueira (telesèra II), er Stadium e dues zònes de debutants "Rabadà e Pastorets"..

Sason a sason, Baqueira s'anèc hènt grana e s'amplièc tà Beret damb eth telesèra modèrn "Dera Reina", inaugurat pera madeisha Reina Sofia eth 6 de deseme de 1982. Un panèu ac rebrembe en madeish telesèra. A compdar d'alavetz era estacion passèc a dider-se Baqueira/Beret. Donades deth libre: *25 anys Baqueira-Beret, 1989.1ª edició*. Se connectèren es dus airaus damb eth "Vista Beret", era ampliacion de pistes contunhe e Baqueira/Beret arribe aqui a on comencèc er esquí aranés en 1919. Tot un cicle istoric.

En 1988 se duplicuèc er airau esquiable damb 150 ectàrees damb era zòna des Ercoïls. En 1990 s'installèren es prumèri 100 canons de nhèu artificiau.

A partir de 1994 se conectèc era Val d'Aran damb es Vals d'Àneu damb eth telesèra en Pòrt dera Bonaigua, e Era Peüllla en 2004. Donades deth libre "*50 Ans auançant damb tú Baqueira Beret*", *Edicions Baqueira-Beret 2014*. Ei era realizacion des premonicions des pionèrs deth pireneisme, com Estasen e Guilera. Eth telesèra "Era Peüllla" ei inaugurat peth president dera Generalitat de Catalonha, Jordi Pujol. Un panèu, aué desapareishut, ac rebrembaue en madeish telesèra.

En 1998 s'inaugurèc eth prumèr telesèra de sies places desembragable, eth nau "Pla de Baqueira".

Podem díder qu'ath long d'aguesti ans era estacion s'a anat modernizant e ampliant cada an damb naues pistes e telesères, s'a anat adaptant constantment as nauï tempsi damb era inversion en maquinària de darrèra generacion, servici de cafeteries atau coma era construccion de

parcatges entà facilitar era accessibilitat, convertint-se en ua estacion de referéncia a nivèu nacionau e internacionau damb 114 pistes, 165 Km esquiables, 36 remontadors e 1110 mètres de desnivèu.

Eth prestigi de Baqueira proven dera qualitat dera estructura d'esquí, damb ua nautada a mè de 2600 m.s.n.m. Mès, abans e dempús der esquí, eth prestigi proven der urbanisme aranés, deth sòn romanic monumentau, dera qualitat des provediments, deth dinamisme economic, des servicis sociaus e des prestacions materiaus e subministres. Ei transcendentà era assisténcia sanitària, que dongue seguretat as aranesi, esquiaires, montanhistes e toristes. Un esquiare lesionat receb es prumères cures en dispensari de Baqueira e, se cau, en Espitau d'Aran.

Fig. 19: Jorge Jordana de Pozas e Jesús Serra Santamans. 1964-65.

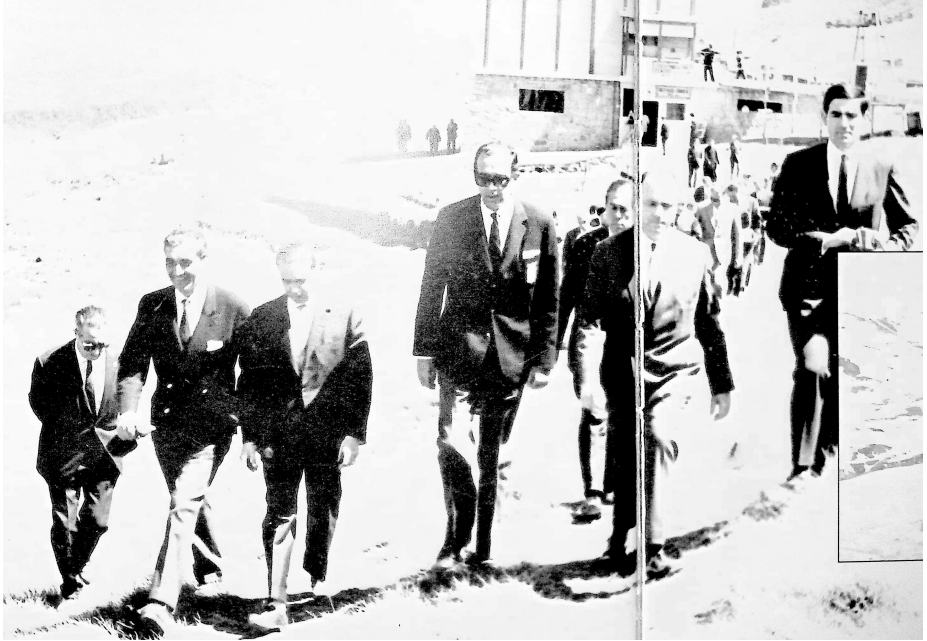

Fig. 20: Manuel Fraga, alavetz ministre d'Informacion e Torisme, acompanyant a Jorge Jordana de Pozas, Villavecchia e Arias, pes naues installacions. 1966-67.

Fig. 21: Era familia reiau aficionada ar esquí. Joan Carles I e era reina Sofia damb Jorge Jordana de Pozas e Jesús Serra Santamans.

«Page Iberica, S. A.», en la cantidad de 5.788.646 pesetas y en las demás condiciones que rigen para el mismo.

Lo que con arreglo a lo dispuesto en el artículo 38 de la Ley de Contratos del Estado se hace público para general conocimiento.

Madrid, 31 de diciembre de 1969.—El Director general. Federico Noreña Echeverría.

MINISTERIO DE COMERCIO

ORDEN de 19 de enero de 1970 por la que se concede a «Teksa Hergom Española, S. A.», el régimen de reposición con franquicia arancelaria para la importación de chapa de acero inoxidable por exportaciones previamente realizadas de fregaderos de acero inoxidable.

Ilmo. Sr.: Cumplidos los trámites reglamentarios en el expediente promovido por la Empresa «Teksa Hergom Española, Sociedad Anónima», solicitando el régimen de reposición con franquicia arancelaria para la importación de chapa de acero inoxidable por exportaciones previamente realizadas de fregaderos de acero inoxidable.

Este Ministerio, conformándose a lo informado y propuesto por la Dirección General de Política Arancelaria, ha resuelto:

1.º Se concede a la firma «Teksa Hergom Española, S. A.», con domicilio en Santander, Cajo, 17, el régimen de reposición con franquicia arancelaria para la importación de chapa de acero inoxidable laminada en frío, de acero cromo-níquel 18/8 (partida arancelaria 73.15.B.2.f.3), por exportaciones previamente realizadas de fregaderos de acero inoxidable (P. A. 73.35.C).

2.º Se otorga esta concesión por un período de cinco años a partir de la publicación de esta Orden en el «Boletín Oficial del Estado».

Las exportaciones que hayan efectuado desde el 28 de julio de 1969 hasta la fecha de publicación de esta Orden en el «Boletín Oficial del Estado», se beneficiarán del régimen de reposición, siempre que la Entidad concesionaria:

a) Haya hecho constar en las licencias de exportación y demás documentación necesaria para el despacho, la oportuna referencia a este régimen.

b) Pueda acreditar, mediante el correspondiente certificado expedido con anterioridad a la práctica de la exportación por la Delegación de Industria de la provincia en que tenga enclavada su fábrica, el tipo y cantidad de los productos objeto de exportación, y también la clase y cantidad de las materias primas entre las autorizadas por esta concesión, que han sido empleadas en la fabricación de aquéllos.

c) Acredite por medio de certificado de la factura de exportación expedido por la Aduana, el tipo y cantidad de productos exportados, y que estos extremos coincidan exactamente con los que figuren en el certificado expedido por la Delegación de Industria.

3.º La exportación procederá a la importación, debiendo hacerse constar en toda la documentación necesaria para el despacho que el interesado se acoge al régimen de reposición otorgado por esta Orden.

Las importaciones deberán solicitarse dentro del año siguiente a la fecha de las exportaciones respectivas. Este plazo comenzará a contarse a partir de la fecha de publicación en el «Boletín Oficial del Estado» para las exportaciones a las que se refiere el apartado anterior.

4.º A la vista de una determinada exportación, «Teksa Hergom Española, S. A.», deberá presentar ante la Delegación de Industria correspondiente una declaración en la que haga constar el tipo de productos a exportar, haciendo mención detalladamente de la clase y cantidad de materias primas objeto de reposición empleadas en la fabricación de los mismos, especificando la cantidad neta incorporada a cada producto de exportación, así como la cuantía de las mermas y subproductos y su naturaleza, resultantes del proceso de fabricación, a fin de que en la práctica de la correspondiente reposición se adeuden los derechos arancelarios relativos a los subproductos, atendida su clasificación arancelaria y normas de valoración vigentes.

Sobre tal declaración, y una vez comprobada su autenticidad, la Delegación de Industria expedirá certificado sobre los extremos en ella consignados.

5.º Las operaciones de importación y exportación que se pretendan realizar al amparo de esta concesión y ajustándose a sus términos, serán sometidas a la Dirección General de Comercio Exterior, a los efectos que a la misma competen.

Los países de origen de las mercancías a importar con franquicia arancelaria serán todos aquellos con los que España mantiene relaciones comerciales normales. Los países de destino de las exportaciones serán aquellos cuya moneda de pago sea convertible, pudiendo la Dirección General de Comercio Exterior,

cuando lo estime oportuno, autorizar exportaciones a los demás países, valederas para obtener reposición con franquicia arancelaria.

6.º Para obtener la licencia de importación con franquicia arancelaria, el concesionario deberá justificar las exportaciones correspondientes a la reposición de materias primas que solicite, mediante los siguientes documentos:

I. Certificado de la Delegación de Industria en el que se acredite el tipo o clase de los productos destinados a la exportación y de las materias primas entre las autorizadas por esta Orden, empleados en la fabricación de los mismos. En este certificado, la Aduana deberá hacer constar por diligencia que los productos objeto de exportación a que el mismo se refiere coinciden exactamente con los que han sido exportados al amparo de una determinada factura de exportación.

II. Certificado de la factura de exportación expedido por la Aduana correspondiente, que deberá coincidir con el contenido del expedido por la Delegación de Industria.

7.º La operación quedará sometida a las medidas de vigilancia fiscal que el Ministerio de Hacienda (Dirección General de Aduanas) considere necesario establecer en uso de las atribuciones propias de su competencia.

8.º La Dirección General de Política Arancelaria podrá dictar las normas que estime adecuadas para el mejor desenvolvimiento de la presente concesión.

Lo que comunico a V. I. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. I. muchos años.

Madrid, 19 de enero de 1970.—P. D., el Subsecretario de Comercio, Nemesio Fernández-Cuesta.

Ilmo. Sr. Director general de Política Arancelaria.

INSTITUTO ESPAÑOL DE MONEDA EXTRANJERA

Mercado de Divisas de Madrid

Cambios oficiales del día 26 de enero de 1970

Divisas convertibles	Cambios	
	Comprador	Vendedor
1 dólar U. S. A.	69,806	70,016
1 dólar canadiense	65,073	65,268
1 franco francés	12,584	12,621
1 libra esterlina	167,632	168,136
1 franco suizo	16,197	16,245
100 francos belgas (*)	140,539	140,962
1 marco alemán	18,926	18,982
100 liras italianas	11,092	11,125
1 florin holandés	19,185	19,242
1 corona sueca	13,506	13,546
1 corona danesa	9,309	9,337
1 corona noruega	9,781	9,790
1 marco finlandés	16,655	16,705
100 chelines austriacos	269,792	270,604
100 escudos portugueses	245,327	246,085

(*) La cotización del franco belga se refiere a francos belgas convertibles. Cuando se trate de francos belgas financieros se aplicará a los mismos la cotización de francos belgas billete.

MINISTERIO DE INFORMACION Y TURISMO

DECRETO 3456/1969, de 19 de diciembre, por el que se declara Centro de Interés Turístico Nacional el complejo denominado «Valle de Arán (franco I), situado en los términos municipales de Tredós y Saldad, en la provincia de Lérida.

La Ley ciento noventa y siete/mil novecientos sesenta y tres, de veintiocho de diciembre, determina las condiciones especiales que para la atracción y retención del turismo debe reunir una extensión de territorio para ser declarada Centro de Interés Turístico Nacional. Al amparo de dicha Ley fué so-

licitada tal declaración ante el Ministerio de Información y Turismo para la urbanización denominada «Valle de Arán», situada en los términos municipales de Tredós y Salardú, de la provincia de Lérida, por la Empresa «Telecables del Valle de Arán, S. A.» (TEVASA).

La citada Ley señala en su artículo cuarto la competencia del Ministerio de Información y Turismo para la aprobación de los Planes de Promoción Turística de Centros, habiendo sido el de la urbanización «Valle de Arán» aprobado por Orden ministerial de veintidós de julio de mil novecientos sesenta y siete.

Por otra parte, en el mencionado artículo cuarto y en el tres de la citada Ley se determina la competencia del Consejo de Ministros para la declaración de Centros de Interés Turístico Nacional y la aprobación de los Planes de Ordenación Urbana de aquéllos. Asimismo se indica que en el Decreto aprobatorio se determinarán los beneficios que se conceden para la ejecución de los proyectos, obras y servicios incluidos en los Planes del Centro.

En su virtud, a propuesta del Ministro de Información y Turismo y previa deliberación del Consejo de Ministros en su reunión del día diecinueve de diciembre de mil novecientos sesenta y nueve,

DISPONGO:

Artículo primero.—A instancia de «Telecables del Valle de Arán, S. A.» (TEVASA), se declara Centro de Interés Turístico Nacional la urbanización denominada «Valle de Arán» (núcleo D), emplazada en los términos municipales de Tredós y Salardú, en la provincia de Lérida, con una extensión superficial de cuarenta y ocho coma noventa y ocho hectáreas, que corresponden al núcleo I, y cuyos límites están comprendidos dentro de los señalados en el Plan de Promoción Turística aprobado por Orden ministerial de veintidós de julio de mil novecientos sesenta y siete.

Artículo segundo.—Se aprueba el Plan de Ordenación Urbana (núcleo D) de dicho Centro.

Artículo tercero.—A tenor del artículo veintuno de la Ley ciento noventa y siete/mil novecientos sesenta y tres, de veintiocho de diciembre, se concede a las personas que al amparo o como consecuencia de los Planes de Promoción y Ordenación del Centro, realicen inversiones, obras, construcciones, instalaciones, servicios o actividades relacionadas con el turismo, el siguiente beneficio:

Preferencia para la obtención de créditos oficiales, entendiéndose implícita la declaración de excepcional utilidad pública en todos los proyectos elaborados con sujeción a los Planes.

Así lo dispongo por el presente Decreto, dado en Madrid a diecinueve de diciembre de mil novecientos sesenta y nueve.

FRANCISCO FRANCO

El Ministro de Información y Turismo,
ALFREDO SANCHEZ BELLA

MINISTERIO DE LA VIVIENDA

DECRETO 170/1970, de 15 de enero, por el que se declara de urgencia la expropiación de las fincas número 15 de la calle de San Felipe y número 102 de la calle Infanta Mercedes, con vuelta a la de San Felipe.

El Proyecto de Ordenación Urbana del Sector de la Promoción de la avenida del Generalísimo, aprobado por Decreto de veintisiete de febrero de mil novecientos cuarenta y siete, complementado por el de trece de febrero de mil novecientos cuarenta y ocho, sobre normas para la urbanización del expresado sector, dió a la calle Infanta Mercedes y a la de San Felipe, en la parte de confluencia con la anterior, mayor anchura de la que anteriormente tenían, por lo que dos edificaciones con fachadas a dichas calles, cuyas son la casa número dieciocho de la calle de San Felipe y la número ciento dos de la calle de Infanta Mercedes, con vuelta a la de San Felipe, han quedado ubicadas en lo que ha de ser calzada de dichas calles.

La Comisión de Planeamiento y Coordinación del Área Metropolitana de Madrid, en uso de las facultades que ejerce como subrogada en las de la extinguida Comisaría General para la Ordenación Urbana de Madrid y sus Alrededores, subrogación que le fué conferida en la disposición adicional tercera de la Ley de creación de aquel Organismo de dos de diciembre de mil novecientos sesenta y tres, ha acordado, en sesión de quince de octubre de mil novecientos sesenta y nueve, llevar a cabo la expropiación de las dos citadas fincas para definitivamente construídas, y a la finalidad de lograr la mayor celeridad posible de la expropiación aludida, estima procedente este Departamento ministerial acordar la declaración

de urgencia que prevé el artículo cincuenta y dos de la Ley de Expropiación Forzosa de dieciséis de diciembre de mil novecientos cincuenta y cuatro, para que la ocupación y expropiación de las fincas afectadas por dicha expropiación pueda superar legalmente las dificultades que la misma ofrece.

En su virtud, a propuesta del Ministro de la Vivienda y previa deliberación del Consejo de Ministros en su reunión del día nueve de enero de mil novecientos sesenta,

DISPONGO:

Artículo único.—Se declara de urgencia, de conformidad con lo dispuesto en el artículo cincuenta y dos de la Ley de Expropiación Forzosa de dieciséis de diciembre de mil novecientos cincuenta y cuatro, la ocupación y expropiación del terreno y edificaciones construídas sobre el mismo e industrias en ellas instaladas de las fincas número dieciocho de la calle de San Felipe y número ciento dos de la calle Infanta Mercedes, con vuelta a la de San Felipe, necesarias para la construcción definitiva de expresadas calles, expropiadas por la Comisión de Planeamiento y Coordinación del Área Metropolitana de Madrid, como subrogada en las facultades de la extinguida Comisaría General para la Ordenación Urbana de Madrid y sus Alrededores.

En su virtud, a propuesta del Ministro de la Vivienda y previa deliberación del Consejo de Ministros en su reunión del día nueve de enero de mil novecientos sesenta,

Así lo dispongo por el presente Decreto, dado en Madrid a quince de enero de mil novecientos sesenta.

FRANCISCO FRANCO

El Ministro de la Vivienda,
VICENTE MORTES ALFONSO

ORDEN de 15 de enero de 1970 por la que se descalifica la vivienda de protección Oficial amparada bajo el expediente AL-VS-544/63, de doña Josefa Martínez Camacho.

Ilmo. Sr.: Visto el expediente AL-VS-544/63, del Instituto Nacional de la Vivienda, en orden a la descalificación voluntaria promovida por doña Josefa Martínez Camacho de la vivienda sita en el Llano del Mojigato, término de Vera (Almería).

Visto el apartado b) del artículo 25 del texto refundido de la Ley de Viviendas de Protección Oficial, aprobado por Decreto 2131/1963, de 24 de julio; los artículos 147, 148, 149 y disposiciones transitorias 2.ª y 3.ª del Reglamento para su aplicación.

Este Ministerio ha acordado descalificar la vivienda de protección oficial, sita en el Llano del Mojigato, término de Vera (Almería), solicitada por su propietaria doña Josefa Martínez Camacho.

Lo digo a V. I. para su conocimiento y demás efectos.
Dios guarde a V. I. muchos años.
Madrid, 15 de enero de 1970.

MORTES ALFONSO

Ilmo. Sr. Director general del Instituto Nacional de la Vivienda.

ORDEN de 15 de enero de 1970 por la que se descalifica la vivienda de protección oficial número 13 de la calle Julián Peña, de Valencia, de don Isidro Torrijo Estébanez.

Ilmo. Sr.: Visto el expediente de la Cooperativa de Casas Baratas «Julián Peña», en orden a la descalificación voluntaria promovida por don Isidro Torrijo Estébanez de la vivienda número 13 de la calle Julián Peña, de Valencia;

Visto el apartado b) del artículo 25 del texto refundido de la Ley de Viviendas de Protección Oficial aprobado por Decreto 2131/1963, de 24 de julio; los artículos 147, 148, 149 y disposiciones transitorias segunda y tercera del Reglamento para su aplicación.

Este Ministerio ha acordado descalificar la vivienda de protección oficial número 13 de la calle Julián Peña, de Valencia, solicitada por su propietario don Isidro Torrijo Estébanez.

Lo digo a V. I. para su conocimiento y demás efectos.
Dios guarde a V. I. muchos años.
Madrid, 15 de enero de 1970.—P. D., el Subsecretario, Tráver y Aguilar.

Ilmo. Sr. Director general del Instituto Nacional de la Vivienda.

ORDEN de 15 de enero de 1970 por la que se descalifica la vivienda de protección oficial número 11 de la calle Cuarta, de Colmenar Viejo (Madrid), de don José Caballero González.

Ilmo. Sr.: Visto el expediente M-96 (7.194) del Instituto Nacional de la Vivienda, en orden a la descalificación voluntaria promovida por don José Caballero González de la vivienda señalada con el número 16 del plano parcelario del grupo C,

Fig. 22: BOE deth 27 de gèr de 1970. Decrèt peth quau se declare Centre d'Interès Toristic Nacionau eth complexe denominat "Valle de Arán".

3.4. Espitau d'Aran en Vielha

Es inicis der Espitau daten de 1937 quan en plea guèrra civiu espanhòla era Generalitat Republicana inaugure eth Prumèr Espitau d'Aran en Vielha. I practicauen assisténcia sanitària es facultatiu aranesi damb plaça pròpia, 3 mètgés e 3 farmaceutics. Donades: Libre *Es professionaus dera Sanitat ena Val d'Aran. Qui, Quan, Com?1600-1950*. Joan Carlos Riera Socasau. Institut d'Estudi Aranesi – Academia Aranesa dera lengua occitana. 2020.

Article : *Era Sanitat ena Val d'Aran en temps dera Guèrra Civiu*. Joan Carles Riera Socasau. Vol 76, p 129, 2022. Reial Academia de Medicina de Catalunya. Universitat de Barcelona. Societat Catalana d'Història de la Medicina.

Eth bastiment e era inauguracion en 1937 der Espitau de Vielha sigueren decisions deth Govèrn dera Generalitat presidit per Lluís Companys. En aqueth govèrn, eth conselhèr de governacion e er avocat aranés Jusep Maria España Sirat, condiscipol e amic de Lluís Companys e exconselhèr dera Mancomunitat en 1919.

Ei probable era influéncia d'España Sirat ena decision de bastir er Espitau en Vielha. Mès non se pòt documentar aquesta presumpcion; es archius d'España Sirat en Vielha e en Barcelona sigueren cremadi en 1939, coma d'anti. Acabada era guèrra er Espitau de Vielha passe a propietat municipau.

Establida era Generalitat actuau, er Espitau de Vielha passe a gestion dera Conselheria de Sanitat. Ei integrada en Hilat d'Espitau d'Utilizacion Publica, XHUP. Per voluntat deth Conselhèr Josep Laporte se cree ua residéncia entà gent grana ena anciana bastissa der Espitau e un CAP e un espitau nau; eth conjunt ei capable d'admetèr ingressadi e atier pacients ambulatòris e d'especialitats medicaus, quirurgiques e exploracions analitiques e morfologiques; es servicis clinics son comuns e compartidi pes tres centres, damb traumatologia e urgéncias.

Toti es pacients aranesi o forastèrs i pòden èster atengudi convenientament. Pacients o esquaires pòden recèber prumèra assisténcia en Baqueira, en Dispensari deth Dr. Vidal, e dempús, se cau, en Espitau de Vielha.

Eth Dr. Manuel Vidal Moner, neishut en Betren en 1918, estudièc ena Facultat de Barcelona e siguec mètge titular e traumatològ der Espitau de Vielha. Cofondador e prumèr president provisionau deth CEVA. Tanben siguec mètge dera *Sociedad Productora de Fuerzas Motrices*, forense e president dera Junta deth Collègi Comarcau de Mètges de Vielha. Moric en 1991. A un carrèr damb eth sòn nòm en Vielha. Un hilh sòn, Aleix Vidal, tanben ei mètge e traumatològ.

Er Espitau de Vielha e tot eth conjunt assistencial siguec reinaugurat peth president Jordi Pujol en 1985. Un cop constituït eth Conselh Generau d'Aran, er Espitau siguec traspassat ath Servici Aranés dera Salut. Donades: Libre *Josep Laporte, la grandesa d'un estil de fer política*. X. Trias, M.Bruguera, J. Arquès, i d'altres. Edite *Collegi de Metges de Barcelona, 2022*.

Actuaument es pacients pòden èster transferidi a d'auti espitaus dera XHUP, o de Comenges o Tolosa. I a Convèni Transfronterèr actuaument entre eth Conselh Generau d'Aran e *Hôpitaux de Toulouse*, que ja procurèc eth Dr. Laporte. E ei organitzat eth transpòrt de pacients dempús Vielha en taxis, ambulàncies o elicotèr.

4. TRADICION COMPETITIVA EN BAQUEIRA

Jusèp Moga, damb brillhants resultats en diuèrsi campionats, deven entrenador dera equipa espanhòla d'esquí. Mantierà aguesta ocupacion enquiara inauguracion deth telesèra de Baqueira. Aquilino Ubeira ei repetidament campion d'Espanha en esquí de hons: guanhe en 1959, 1960 e 1962.

Es campionats d'esquí promoigudi per *Educación y Descanso* se celebrèren ena Val d'Aran en 1965 e aueren una grana projeccion. Era equipa aranesa que representaue ara província de Lhèida ère formada per Francesc Dedieu, Manuèl Paba, Lourdes Liesa, Manuèl Rubio, Mòntse Mòga, Lòles Abadia, Pèpe Rubio, Maria José Rufaste, Amador Rodríguez, Jesús Rodríguez e Rafael Mombiedro. Es frairs Manuèl e Jusèp Rubio ocupen prumèrs lòcs, Lourdes Liesa ei dusau en eslàlom e prumèra ena combinada e Montse Moga e Loles Abadia ocupen pòdium.

Fig. 23: En tot pujar damb es esquís ena esquia entà entrenar. 1962. Archiu: autors.

Entre 1964 e 1966, Pau Bravo, Rafael Mombiedro, Jusèp Moga e Felip Moga fonden era Escòla d'Esquí de Baquera, aderida ara Escòla Espanhòla d'Esquí. Ne seràn directors Felip Moga, Luís Arias e Pau Bravo, diplomadi pera Escòla Espanhòla d'Esquí. E se higen ara Escòla coma agregadi Mombiedro, Jusèp Moga, Alfons Güerri e Jesús dera Moga. Toti dèishen era competicion.

En 1965 se celèbre un cors d'esquí escolar damb cinquanta escolans deth Collègi La Salle de Vielha. Dure 15 dies e hèn de monitors es frairs Moga, Mombiedro e Pau Bravo. En acabar, se concludís damb eth II Campionat des Germans de La Salle. I guanhen J. Riart, J.A. Riart, J.M. Morelló, A. Aunós, F. Gonzalez, A. Besolí, A. Segura, M. Sola, C. Ros, J. Solè, M.A. Vidal e J. Abadia.

En madeish an 1965 se fonde eth CEVA, Club d'Esquí Val d'Aran. Eth prumèr president oficiau ei Luís Arias. Veir resum d'acta fondacionau ena pagina 27.

Tres ans dempús en serà president Maurici Heusch Puigferrat. I collabòren Mombiedro e Montserrat Corominas, dinamizadora der esquí infantil e esquiadora de competicion. Eth sòn òme ère Joaquim Bofill, president dera Federacion Catalana d'Esquí. Enes Campionats de Catalonha i participen Manuel Rubio, Loles Abadia e Carlos España. Enes Campionats FEDE juvenils, en Candanchú, Rubio arribe tresau competint damb Aurèli Bisbe e Jesús Serra. En 1966 eth solet federat adult que competís entath CEVA qu'ei Ferran Peus.

Eth CEVA, Baqueira e era Federacion Catalana organizen eth I Concors Infantil d'Esquí, en que i participèren Jusep Antoni Riart, Alvar Aunós, Inma Riart, Francesc Gonzalez, Joan Blas, Mª Jesús Aunós, Aleix Vidal, Pèir Botet, Miquèu de Barrera e Cristòf España. Ua des ganhadores ei Mª Jesus Aunós de Bossòst. En Baqueira, era prumèra maquina retrac alise era nhèu condusida per Aquilino Ubeira, en 1968.

Pendent era sason 68/69, er autocar Les-Baqueira-Les permet connectar damb es escòles des germanes dera Sagrada Família de Les. Pendent es dimenjades eth CEVA organize viatges e Tonina Mases, Baldomero Rodés e Ricardo Castellarnau, de Bossost, collabòren coma monitors d'autocar. Atau, eth CEVA estrenh relacions damb es escòles dera Val e *La Salle e Hispano-Francés* de Vielha.

Entretant, era escòla La Salle organize tostemp còrsi e campionats. Eth Frair Ramon siguec un dinamizador decisiu, amassa damb es monitors Eduard Puente de Vielha, Antòni Abadia de Tredòs e Joan Estévez de Vilac. Des sòns alumnes destaquen Alvar Aunós, cincau enes Campionats d'Espanha de Navacerrada e Jusèp Manuèl Solà "Txè" d'Escunhau, que guanhe era pròva de ueit quilomètres d'esquí de hons a on J.A. España, de Vielha, se classifique tresau. Ena epòca, Pau Soler "Campaneta" d'Escunhau, ei seleccionat entara Equipa Nacionau d'Esquí. Damb eth temps, es dus d'Escunhau seràn monitors dera Escòla de Baqueira.

En Campionat de *La Salle* de 1969 i destaquen Antòni Pujol, Manuel Estrada, David Vidal, Jusèp Antoni Abadia, Jaume Llinàs, Jordi Tremosa, Manuel Viñeta, Antòni Porras, Eduard Caubet e Francesc Cardeñas. Ena gessuda dera competicion, Antoni Aunós organizaue as esquiaires.

Manuel Rubio guanhe er eslàlom deth Prèmi deth Torisme Francés de Baqueira, en 1970. Aqueth an siguec un an tragic. Moriren Luís Arias, Manuel Rubio e Andrés Gómez, en accidents.

Baqueira/Beret tostemps a auut un esperit competitiv. Enes 70 acuelhec Campionats d'Espanha d'esquí aupin.

En cors 70/71 se met en foncionament eth collègi Joan March, fusion entre eth femenin Sagrada Família e eth masculin *La Salle*. Damb residència de seishanta cinc places, s'incorporaràn ath collègi prometedors esquiaires dera FEDE damb joeni aranesi.

En 1972 Baqueira encara creish, sollicite autorizacions municipaus ar

ajuntament de Naut Aran. Era acta dera session de 08-07-72, presidida peth baile Sr. Mayayo reflectís que TEVASA demane naues ocupacions de terrenes enes montanhes municipaus. Es peticions entà ampliar era estacion les signe eth gerent de TEVASA, Sr. Jesús Serra.

Er ajuntament apròve es peticions de TEVASA, en acta s'indique que cau compatibilizar er esquí damb es peishius, que son preferents. Damb respècte as drets des propietaris e as servicis urbans municipaus presents e futurs.

En 1976 se celebrèc eth Campionat deth Mon d'Esquí Professionau. Baqueira non sonque a contribuït ath desvolopament der esquí aupin e de montanha senon tanben a dat a conéisher a nivèu internacionau er esquí de hons damb era Marcha Beret, celebrada per prumèr còp en 1978 e convertint-se actuaument ena 1a corsa d'esquí nordic populara deth país e contemplada en calendari internacionau damb mès de 1000 corredors.

Fig. 24: Marcha Beret. Ua multitud d'esquiaires procedenti de diuèrsi païsi, professionaus e amateurs, se citen annaument en Plan de Beret.

A finaus des ans 70 arribèc era naua generacion d'esquiaires; Xavi Ubeira e Eva Moga, hilhs d'Aquilino Ubeira e Jusèp Moga. En 1978 Eva Moga e Xavi Ubeira entren a formar part dera Equipa Nacionau de Joenes Promesses. Auien er internat en collègi Juan March. Passèren uns ans d'aprenedissatge e pes boni resultats, anèren pujant e passant pes diuèrses categories, enquia arribar ara Equipa Nacionau. En 1985 er estadi se desplace entà Beret a on ei actuaument.

En 1985 Eva Moga siguec seleccionada entà competir a nivèu internacionau, participèc ena Copa d'Euròpa. En 1987 participèc en Campionat deth Mon de Crans Montana. En 1988 siguec seleccionada e participèc enes Jòcs Olimpics de Calgary.

En 1992 Eva Moga e Xavi Ubeira sigueren seleccionadi entà participar enes Olimpiades d'Albertville mès ua grèu lesion d'Eva un mes abans impedic era sua participacion. Xavi i participèc e quedèc en lòc 31 en eslàlom Gigant 2au manja. En aquera epòca, Anna Geli formaue part dera Federacion Catalana d'Espòrts d'Iuèrn.

En 1993 Xavi Ubeira siguec seleccionat entà participar ena Copa d'Euròpa e en Campionat deth Mon. Anna Geli ja formaue part, tanben, dera Equipa Nacionau.

En 1994 Xavi Ubeira siguec, tanben, seleccionat entà participar enes Jòcs Olimpics de Lillehammer, quedant eth 25 ena combinada aupina e eth 38 en super gigant. En 1995 Xavi Ubeira deishèc era Equipa Nacionau. En 1997 Anna Geli participèc en Campionat deth Mon de Zwiesel (Alemanha).

Baqueira a acuelhut espròves nacionaus, coma es Campionats d'Espanha en diuèrses modalitats e internacionaus, realitzant espròves de campionats deth mon amassa damb corses populares coma era Marcha Beret. Conscienta dera importància dera competicion a anat ampliant a naues modalitats, com es corses de luges damb era Pirena, skicross, snowboardcross damb era finau dera copa deth mon en 2016 e ua

espròva en 2019 e eth surf de nhèu damb era creacion der *snowpark* en Beret.

A partir deth 2020 Baqueira a estat sedença dera pròva deth Freeride World Tour, convertint-se atau en centre mondiau des competicions dehòra de pista.

En 2004, eth CEC organize es Campionats deth Mon d'Esquí de Montanha. Se celèbren deth 2 ath 6 de març e toti es itineraris gessen de Beret. Per exemple, Plan de Beret, Tuc de Beret, Còth de Marimanha, Estanh Inferior de Marimanha, Estanhs de Bacivèr, Còth d'Escòrnacrabes, Ercoïls, Cap de Vaquèira, Estanhs de Bacivèr, e arribada en Plan de Beret. Desnivèu acumulat de 2128 m. En d'auti itineraris es desnivèus èren semblants.

Era preparacion des Campionats deth Mon durèc 10 dies. Es recorruets se marcauen damb banderòles, de pujada e de baishada, e açò ac hègen de bon maitin uns cinquanta voluntaris cridats per Josep Casanellas e Lluís Gómez Mestre, dera Seccion de Montanha deth CEC. Es Campionats receberen eth supòrt inestimable de Baqueira/Beret. Eth director deth moment, Aureli Bisbe, exesquiador deth CEC com eth sòn frair Adam e eth director de montanha, Jòrdi Cardona, i meteren esfòrci a favor. Com resultat, era celebracion dera corsa siguec un gran espectacle d'esquí que se podie contemplar de Beret estant. Era participacion includie esquiaires de quate continents, includit un joen Kilian Jornet que ja guanhèc pròves.

Gràcies as informacions nivologiques de Jòrdi Gavaldà e era observacion dirècta, era seguretat siguec controlada. Siguec possible hèr explosions provocades en zònes damb perill de lauegi. Es pistèrs de Baqueira s'aucupèren de premanir es explosions compdant damb ajuda e seguiment des der elicoptèr.

Fig. 25: Pirena, pròva de luges damb cans celebrada entre 1991 e 2012.

Controladors dera lista de Casanellas: Mestres, Coral, Montero, Benito, Montserrat, Trullols, Vila, Laura Casanellas, Sanchez, Gregori, Rocaespana, Claret, Fede Pellicer, Vicenç Sánchez, Francesc Cabré, Bosque, Torà, Martínez, Hereu, Solé, Broc, Castellet, Camarero, Maria Solé, Quique Ballesteros, Romero, Solé, Gavilà, Rubio, Ortinez, Josan, Andreu Pujol, Guifré Porqueras, Salvadori, Feliu Izard, Naila, Rabell, Baró, Mas, Julia Casanellas, Gras e Miguel.

Era colaboracion de Baqueira/Beret permetec eth succès deth marcatge dera Vertical Race. Tàs cinc d'ua maitiada d'iuèrn, de nera net, Baqueira aluguèc eth telesèra entà possibilitar era pujada des controladors. D'autes ajudes vengueren de Ferran Peus e Feliu Izard.

En 2010 Alex Puente entrèc a formar part deth CTVA (Centre Tecnificacion Val d'Aran). Açò li permetec de dar eth saut tara Equipa Juvenila dera Federacion Espanhòla. En 2012 entrèc ena equipa soïssa STEFFEN-S1.COM. En 2013 se proclamèc campion d'Espanha d'eslàlom gigant e guanhèc era espròva FIS en gigant d'Arcalís e eth gigant de Thyon en Soïssa.

En 2014 participèc enes Jòcs Olímpics de Sochi e ena sason 2015-2016 se proclamèc campion d'Espanha en SG (Super Gigant) e 3au en SL (Eslàlom).

En 2018 arthenh eth sòn melhor resultat en eslàlom en ua Copa d'Euròpa, quedant eth 21au en Levi.

Eth 2019 siguec un gran an, pr'amor quedèc ena 11au posicion en SL dera Copa d'Euròpa de Vale Cenis (França). Participèc en Mondiau de Âre en SL (41 posicion) e SG e se proclamèc campion d'Espanha en SL e guanhador dera Copa Continentau de Sud-America, açò hec que gesquesse ena 31au posicion dera 1a manja de GS dera Copa d'Euròpa dera sason 2019-2020.

Ena Val d'Aran ena decada deth 2020 foncionen diuèrses escòles privades o clubs d'esquí privadi; es que s'anonciauen ena revista Baqueira/Beret de 2020, que se distribuís a accionistes e clients de Baqueira, son: Club Esquí Copos School, Club Ainhoa Ibarra, Era Escòla, MAC, Emotion, Ski Tecno Cuñat, Aràneu, Calafate Ski Center, Cota 1700, Procenter Baqueira, Baqueira British Ski School, Cuyllàs School, Ski Class, Antàrtida, Deportur Adventure Ski, Skicenter Baqueira, Landing Snowboard School, Escòla J. Moga, Skimaster & Adventure, Free Mountain, Ski Aran, Escuela Esquí Baqueira, Skiart, Kids, Aiarasmi (damb guides de montanha e nhèu), Think white, Mammüt (damb guides), VIP Instructors e Monitor Mountain Sports e tanben monitors residents ena Val d'Aran, Vals d'Anèu e Alta Ribagorça.

En totau, uns cinc cents professionals repartidi en vint-e-cinc escòles aufrissen classes e còrsi.

Ena darrèra generacion d'esquiaires s'i tròben Aymar Navarro, Txema Trull, Marc Mòga, Adrià Millan, Lluc de Castellarnau, Lydia Iglesias, Maria Iglesias, Marta Moreno, Pablo Moreno, Jara Beso, Samuel Beso, Marc Ubeira, Ares Figueruelo, Alex Dedieu, Axel Dedieu, Martxelo Urruzola, Marc Cornejo, Maria Lucas, Aitor Lucas, Fausto Vincitorio, Danae Sanlhey, Laurenç Jaquet, Hugo Suárez, Hugo Solorzano, etc... damb un nivèu tecnic que les permet esquiar en pista o en montanha, enes Pirenèus, Alps o Andes.

En Beret, era empresa daurís e manten eth gran circuit d'esquí nordic qu'ei accessible liurament entà toti es esquiaires de hons. Sonque cau respectar eth traçat mercat entà èste'i ben acuelhut.

5. CENTRES DE TECNIFICACION ESPORTIUA

5.1. Collègi Juan March

Fig. 26: Collègi Juan March. 1975. Fotografia: Fototur.

En an 1967 se crecèc era Fondacion Privada d'Ensenhança dera Val d'Aran. Era Fondacion siguec classificada de beneficodocent peth Ministèri d'Educacion e Sciéncia. Se crecèc perque calie dar responsa a diuèrsi ahèrs relacionadi damb era educacion. Enes sòns estatuts era fondacion dessenhèc un plan destinat a melhorar eth nivèu educatiu e professionau des joeni dera Val. S'elaborèc un plan entà concedir bèques e ajudes ar estudi. Tanben se prevedec era prestacion d'ajudes de quisevolh tipe a centres o institucions dedicades ar ensenhament e eth bastiment d'edificis entà dar classes e eth sòn liurament a persones o institucions publiques o privades, civius o eclesiastiques, que se comprometessen ath compliment des ahèrs dera Fondacion.

Eth 1970 s'acabèc eth bastiment dera escòla que recebec eth nòm de Collègi Juan March, en aunor ath president de *Productora de Fuerzas Motrices* e FECSA que hec ua importanta donacion ara Fondacion. Eth BOE (Bulletin Oficiau der Estat) deth 6 de deseme de 1973 ditz qu'era escòla aurà 8 unitats damb ua capacitat tà 320 escolans e un centre residenciau damb 65 places.

Eth collègi passèc a èster dirigit pera orde religiosa des Frairs dera Salle que i sigueren enquiath 1984, moment que passèc a mans der Ajuntament de Vielha e Mijaran e ara Generalitat de Catalonha.

Era FEDI pensaue qu'era basa entà formar nauï campions passaue pes collègis-estudis. Aguesti centres èren subvencionadi peth CSD (Consehlh Superior d'Espòrts) a trauès des diuèrsi organismes territoriaus (ajuntaments, clubs, deputacions...). Damb era fin d'arténher corredors infantils e juvenils (en aguesta epòca era edat de competicion ère entre es dètz e es quinze ans) que se dediquèssen complètament ara nauta competicion e les daue un periòde de dus ans entà obtier resultats, se non ère atau se les daue de baisha deth programa de promesses.

Era FEDI arribèc a un acòrd damb eth Collègi Juan March e aguesti escolans alternauen es sòns estudis damb era practica der espòrt de nauta competicion. Es alumnes anauen a esquiar toti es dies ena estacion de Tuca. I anauen tàs 12:00h, en acabar minjauen e tornauen entà estudi. Es dimenjades marchauen de competicion.

Se les subvencionauè tot eth transpòrt (quan calie), es entrenaments d'esquí, es dinars en pistes e era residència. Mès endauant anauen alternant es dies d'entrenament entre Baqueira e Tuca (dus dies esquiauen en Tuca e dus dies en Baqueira).

Atau ei com eth Collègi Juan March se convertic en Centre de Naut Rendiment entà joenes promesses. Ère era sedença dera Equipa Nacionau d'Esquí damb internat. En eth i viuien, estudiauen e esquiauen aguesti joeni damb projeccion esportiua enes categories infantils,

juvenils e sèniors. Aguest siguec eth prumèr Centre de Tecnificacion dera Val d'Aran.

Eth secretari nacionau d'espòrts autregèc ath Collègi Juan March eth prèmi Príncep d'Astúries en 1981.

Es resultats d'aguesti esportistes sigueren plan satisfactòris en tot obtier boni resultats, atau per exemple enes Campionats Internacionaus Escolars celebradi era sason 1982-1983 en Cortina d'Ampezzo, era equipa deth collègi Juan March quedèc prumèra ena majoria de modalitats tant en categoria femenina com masculina.

En 1982 era bastissa passèc a mans der Ajuntament de Vielha e era educacion depenie dera Generalitat, ei per tot açò qu'era Federacion Nacionau d'Esquí, acordèc trasladar era equipa enes sues tres categories sèniors, juveniles e infantiles tà Jaca.

Peth collègi Juan March i passèren esportistes coma Blanca Fernández Ochoa o Mónica Bosch.

Era escola *La Salle* deishèc d'impartir classes en Vielha e era equipa nacionau marchèc entà Aragon, mès ena Val d'Aran jamès se deishèc d'esquiar ne de competir.

Actuaument eth collègi Juan March ei er Institut d'Aran a on encara se hè eth programa de Tecnificacion Juvenil e Pretecnificacion.

5.2. Programa de Tecnificacion Infantil (Clubs)

Ei un programa esportiu destinat as joeni esportistes que vòlen melhorar ena sua progression esportiva enes diuèrses modalitats en tot aquerir era base fisica e era tecnica sufisenta entà poder optar a formar part des centres de tecnificacion dera Federacion Catalana e en un futur des equipas nacionaus. Se realize en collaboracion damb es diuèrses entitats e clubs aranesi.

Son aguesti clubs es qu'an proposat eth programa damb er objectiu de formar esportistes entà que poguen arribar ath mès naut rendiment esportiu.

Eth Conselh Generau d'Aran ei qui subvencione eth programa enes modalitats d'esquí aupin, snowboard, freestyle, freeride e patinatge sus gèu damb eth supòrt e emparament de Baqueira/Beret, era Deputacion de Lhèida, er Institut d'Aran e era grana implicacion des clubs.

Es clubs d'esquí son ua part fòrça importanta pr'amor son era cantèra d'esportistes. Entà formar part deth programa se tien en compde es resultats obtengudi ena sason mès ues pròves fisiques e tecnicas. An d'auer tanben boni resultats academics.

Aguesta equipa de pretecnificacion ei concentrada ena Val d'Aran e aufrís as pairs e as esportistes un programa d'esquí/estúdi damb possibilitat de residéncia e entrenaments entre setmana.

En programa i participan gojats e gojates de 12 a 16 ans (1èr-4au ESO). Comence eth 9 de deseme e acabe eth 30 de març. Eth dimars, dijaus e diuendres, a compdar des 8:00h deth maitin pugen a esquiar enquiàs 12:30h. Pera tarde recupèren es classes qu'an fautat peth maitin. Tanben trebalhen eth fisic. Es dimenjades e es dies de hèsta entrenen damb es sòns clubs respectius.

Es sòns objectius especifics son: conciliar era practica e aprendissatge der esquí damb es estudis d'educacion segondària obligatòria (ESO), desvolopar abiletats e adreties ena practica der esquí, en tot milhorar es capacitats fisiques e coordinatives especifics, dotar de recorsi tecnicos ar esquiaire que li permeten competir en mès naut rendiment ena sua categoria e arténher ua evolucion tecnica.

5.3. CETEI (Centre de Tecnificacion d'Espòrts d'Iuèrn dera Val d'Aran)

Fig. 27: Equipa e tecnicos deth CETEI Val d'Aran. 2018. Archiu: Conselh Generau d'Aran.

Eth Centre de Tecnificacion d'Espòrts d'Iuèrn dera Val d'Aran a es sues origines, com ja auem vist, en Collègi Juan March.

Ena sason 2003-2004, eth CAEI (Club Aranés d'Espòrts d'Iuèrn) promoiguet un programa d'esquí-estudi cridat "Era Acadèmia". Amassa damb era Aubèrja Era Garona de Salardú, damb era collaboracion der IES d'Aran e damb era aprobacion e supòrt dera FCEH se comencèt a desvolopar eth projècte, qu'auie era intencion d'arténher, en un futur, un Centre Nacionau de Tecnificacion plaçat ena Val d'Aran.

Posteriorament en 2005 eth Conselh Generau d'Aran entestèt eth projècte amassa damb era FCEH e era Conselheria d'Espòrts dera Generalitat de Catalonha. Era sedença seguie ena Aubèrja Era Garona de Salardú (actuaument ei en Vielha). Eth sòn objectiu ère e ei formar

esportistes de naut nivèu damb progression entà passar a formar part posteriorament des equipas nacionaus. Son becadi peth Conselh Catalan der Espòrt en programa esportiu dera FCEH.

Eth centre ei reconeishut peth Conselh Catalan der Espòrt, que lo finàncie, era FCEH, que mèrque es pautas esportives e eth Conselh Generau d'Aran, que lo gestione.

En 2011 siguec reconeishut coma Centre Especializat de Tecnificacion Esportiva en Espòrts d'Iuèrn. Des deth 2012 ei reconeishut peth Conselh Superior d'Espòrts (CSD), en tot èster er solet centre de Catalonha reconeishut coma Centre Especializat de Tecnificacion Esportiva en Espòrts d'Iuèrn. Ei vinculat ara REFEDI e ara FCEH. En deseme de 2019 se tornèc a signar un convèni entre era REFEDI e eth Conselh Generau d'Aran.

Tanben era formacion academica ei plan importanta, per açò compaginen espòrt e estudi. Es esportistes son matriculadi en IES d'Aran a on corsen bachelierat o cicle formatiu e a on se les active un PI (Plan Individualizat). Esquien pes maitins e pes tardes recuperèn es ores qu'an fautat. A mès, es matèries de modalitat les hèn peth IOC (Institut Dubèrt de Catalonha) damb era ajuda de dus professors.

Eth principau objectiu deth CETEI Val d'Aran ei qu'es esportistes arriben ena Equipa Nacionau entà representar a Espanha enes Copes deth Mon, JJOO e Mondiaus.

Prumèr de tot se trabalhe en ua formacion integráu d'esportistes en tot basar es sòns programes de desenvolopament en tres èishi principaus: desenvolopament dera valor umana, formacion en entorn acadèmic e formacion integráu en entorn esportiu.

Er aprendissatge ei continu. A trauès deth Modèu d'Excelléncia Esportiva, sage d'integrar ar esportista en desenvolopament der estil de vida deth naut rendiment, en tot mantier era coeréncia entre es

desparières actituds encaminades a arténher eth maxim d'eri madeish.

Entà arténher açò era dinamica de trabalh s'establís laguens d'un clima orientat ath progrès, en tot refortilhar era obtencion des objectius individuaus e er aprenedissatge constant, non sonque des esportistes senon tanben des professionaus que compausen era equipa multidisciplinara.

Ath long des darrèri ans diuèrsi esportistes aranesi an format part dera equipa, entre eri cau destacar a Alex Puente, Octavi Arís, es frairs Jara e Samuel Beso, Lluç de Castellarnau, Marc Ubeira e Ares Figueruelo entre d'auti.

En esquí de hons (encara qu'eth centre de tecnificacion sigue ena Sèu d'Urgelh) n'auem de destacar as frairs Nil e Oriol Llarden, Lydia e Maria Iglesias e Marta e Pablo Moreno, Marta Céster o Naia González. En surf de nhèu cau destacar a Sara Donés, Martxelo Urruzola e Marc Cornejo. En freeski es frairs Maria e Aitor Lucas. Es esportistes damb mès projeccion tanben formaràn part des linhas dera REFEDI.

Era disciplina que puge damb fôrça entre tota era joenessa, encara que non sigue un programa que forme part deth Naut Rendiment Catalan (ARC), mès qu'en 2023 era REFEDI a metut jos era sua estructura e emparament, ei ena disciplina de freeride e a on esportistes aranesi com Aymar Navarro e Abel Mòga an creat escòla. Son un referent tant a nivèu nacionau com internacionau. Joeni com es frairs Alex e Axel Dedieu, Laurens Jaquet, Hugo Solorzano o Danae Sanlhey an un gran futur en aguest camp.

6. ERA TUCA

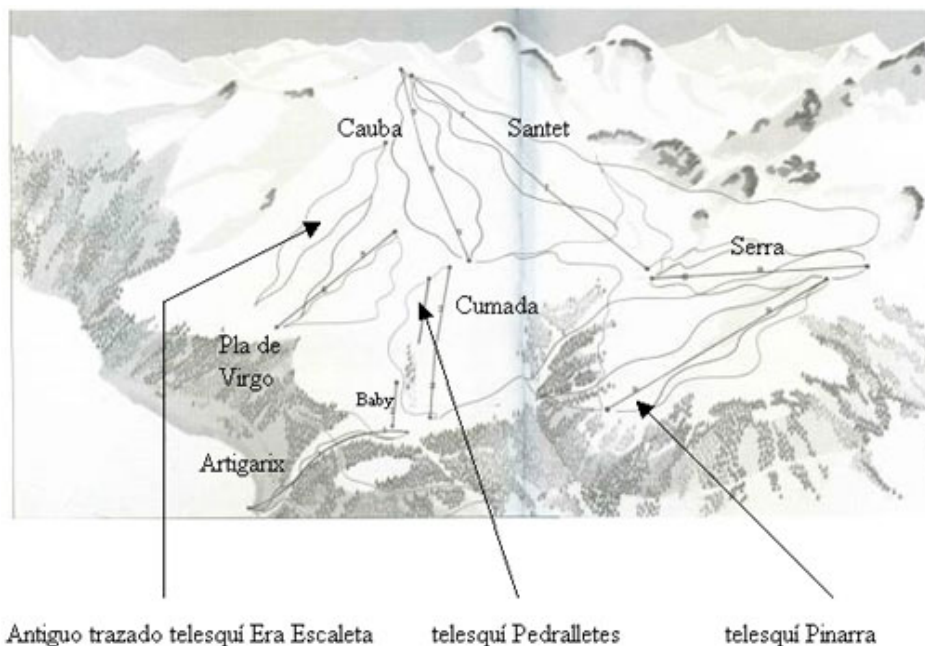

Fig. 28: Mapa de pistes d'Era Tuca, damb Eth Bòsc, Eth Santet e Pedralletes. 1984.

Siguec era estacion d'esquí aupin de Vielha. Plaçada en tèrme de Betren, s'inaugurèc en 1974 e se barrèc en 1989. Siguec fondada per ua societat anonima damb accionistes locaus dera Val.

Era estacion d'esquí dera Tuca a agut desparières denominacions; a estat coneishuda damb es nòms dera Tuca, Era Tuca de Vielha, Era Tuca Val d'Aran, Tuca-Betren e fin finau Tuca-Malh Blanc. Eth darrèr projècte de redubertura presentat, portèc eth nòm de Tuca-Resort.

Es pistes dera Tuca ja èren citades enes huelhetons deth Ministèri d'Informacion e Torisme de 1971 e 1972. Didien que Tuca compdaue damb excellentes pistes naturaus e que se trobaue en fasa d'installacion de mejans mechanics, encara qu'era sua inauguracion coma estacion d'esquí dataue de 1974. Eth capitau entara sua fundacion siguec principaument locau e damb accions fòrça repartides.

Ena sason de 1973-1974 era estacion comencèc damb dus telesères (Artigarix e Cumada), tres telesquís (Cauba, Gabriel Solé, Era Escaleta) e un telebaby.

Apartir de 1976 era estacion patic ua evolucion. Se desmontèren es telesquís d'Era Escaleta e Gabriel Solé e tot semblaue indicar que se reubicarien en zònes de nau domèni esquiable. Neisherèn alavetz es telesquís de Pinarra e Serra. Ath delà, s'installèren es telesquís de Santet e Pedralletes, en tot hèr un totau de dus telesères, sies telesquís e un telebaby.

En 1980 sorgiren diuèrses pistes naues coma conseqüència dera expansion deth domèni esquiable. As sies prumères (Bòsc, Debutants, Cauba, Pedralletes, Lise Slalom) s'i junhec era pista de Sèrra de Naut.

En 1981, era estacion compdaue damb ua capacitat totau de 3640 esquiaires/ora, un desnivèu esquiable de 1150 mètres, 3 maquinas chafanhèu e 15 professors d'esquí.

A principis des 80, era competència de Baqueira/Beret e uns ans dolenti de nhèu, portèc cap a 1984 e 1985 qu'era estacion patisse ua fòrta crisi economica qu'obliguèc as sòns propietaris a vener-la.

Er Ajuntament de Vielha disposaue d'un 49% des accions. Era rèsta siguec cromptada peth francés Philippe Mellis en un 51% e la tornèc a daurir ena sason 1986-1987. Era nauetat siguec era dubertura de vint pistes damb 28 km esquiables e 120 ectàrees de pistes caushigades, ua naua cafeteria en còta 1500, er augment dera superfícia dera terrassa e melhores ena cafeteria de còta 1800 damb era creacion d'ua naua terrassa. Tanben s'anonièc era creacion d'un nau telesèra des dera còta 1800 ena Val de Cabanes, era creacion d'ua naua zòna de debutants a 2000 mètres e era dubertura de diuèrses pistes naues.

Mès toti aguesti cambis non sigueren sufisents e acabèc per barrar es sues portes dempús de finalizar era sason 1988-1989.

Eth principau motiu se pense que siguec que Tuca non integrèc era explotacion des terrenes a pè de pistes e non participèc deth negòci immobiliari, qu'ei eth que daue e da es beneficis as estacions d'esquí. Aguest hèt, amassa damb ues condicions pòc idonèes deth domèni esquiable, ua còta baisha de pistes, ans fòrça dolenti de nhèu, errors en traçat des remontadors e pistes e problèmes damb es accionistes, amièren era estacion tà ua situacion de crisi qu'acabèc damb eth barrament definitiu en 1989.

En aguest madeish an eth plen der Ajuntament de Vielha aprovèc per unanimitat declarar era estacion d'esquí Tuca d'utilitat publica e interès social entath municipi de Vielha e Mijaran.

A compdar d'alavetz s'an estudiat diuèrsi projèctes presentadi per diferents empreses, mès cap s'a amiat a tèrme.

Eth darrèr d'aguesti projèctes ei que Tuca se convertisque en un des 6 airaus esquiables entà que Vielha e Mijaran se convertisque en ua estacion de skimo (esquí de montanha) e en un centre trail. Eth projècte forme part der Interreg-Poctefa "Regne der Aneto", qu'er Ajuntament de Vielha pòrte a tèrme amassa damb Luishon e Benasc.

Fig. 29: Senhalizacion d'Era Tuca. 1974-89. Archiu Ramón Urgellès.

7. ESCÒLA ESPANHÒLA D'ESQUÍ (EEE)

Fig. 30: Prumèra equipa de demostradors dera EEE. 1972. Eduardo Roldan, Hans Breidfuss, Pascual Royo, Ángel Pueyo, José Manuel Pantoja e Benito Ubeira. Hònt: RFEDI.

En 1945 eth CEC fonde ena Molina ua escòla d'esquí entàs sòcis. En 1947 se'n cree ua auta en Núria e en 1950 eth club Super-Molina fonde era tresau.

A nivèu estatau en 1945 era Escòla Militar de Montanha de Jaca organize corsets entàs mandos. Eth sòn trabalh a estat important entath desvolopament pedagogic der esquí. En 1958 se cree era *Escuela de Esquí de Candanchú*. Eth sòn objectiu ei difóner eth coneishement dera tecnica der esquí entre es joeni de Jaca. Era FEDE reconeishec oficiaument eth centre e es sòn professors mès era manca de coordinacion entre eres provoquèc que cada ua hège techniques desparières entà ensenhar, non i auie unitat.

En an 1960 foncionauen tres escòles (La Molina, Candanchú e era escòla castelhana). Jorge Jordana siguec nomenat coma president dera FEDE e

amassa damb era sua junta aprovèren eth projècte entà fondar era Escòla Espanhòla d'Esquí, damb Jesús Fontana coma director. Se cerquèren esquiadors damb experiéncia entà convidar-les a integrar-se ena naua escòla. Tanben aueren de decidir era tecnica a seguir, tecnica de projeccion circulara (França) o tecnica de jòc de cames (Àustria). Es sòns tecnicos dempús de realizar un estudi comparatiu se decantèren pera tecnica austriaca.

A compdar deth 1961 er ensenhament dera tecnica der esquí ei era madeisha en tot eth territòri. Ath long des ans s'anèren hènt corsets de formacion e s'anauen introdusint modificacions entà milhorar-les. En 1969 Eduardo Roldán siguec nomentat director tecnic. Compdaue damb ua equipa de professors seleccionadi entre es mèns capacitadi d'Espanha e se formèc era prumèra equipa de demostradors (èren es professors des professors). Entre eri i ère er aranés Benito Ubeira. S'anèc ampliant en foncion des besonhs. Juan Estévez, Jaime Mora, José Antonio Abadia e Eduardo Puente tanben ne formèren part. Assistien cada an as còrsi internacionaus, sustot en Àustria.

En 1975, Espanha participèc en encastre internacionau der ensenhament der esquí en Congrès d'Interski de Checoslovàquia, a on poderen demostrar era grana tecnica der esquí en Espanha. Aquesta activitat der ensenhament der esquí espanhòu serà reconeishuda internacionaument. Era equipa de demostradors aranesi evidéncia eth gran nivèu des esquiaires dera Val.

7.1. “Era Escòla” dera Val d'Aran

Se fondèc en 1964. Eth prumèr director en siguec Luís Arias (cofundador de Baqueira). Com professors diplomats i son Pablo Bravo (que serà director dera Escòla a partir deth 1965) e Felipe Moga; com auxiliars i son Rafael Mombiedro e José Moga e com agregats i trobam a Jesús de la Moga e Alfonso Güerri. En aquesta prumèra sason heren classes

collectiues as alumnes dera Salle e as militars dera casèrna de Vielha. Fin finau se hec eth *I Trofeo Valle de Arán*.

Pendent es decènnis 70 e 80 Era Escòla anèc creishent. En 1970 Benito Ubeira formèc part dera Equipa de demostradors representant a Espanha en trobades annaus e enes *Interski*. Ena sason 1978-1979 sigueren Jaime Mora e Joan Estévez e a partir des 80 sigueren representadi per José Antonio Abadia e Eduardo Puente.

A compdar d'alavetz Era Escòla s'a anat agranint e a anat totemp formant es professionaus que formen as naues generacions.

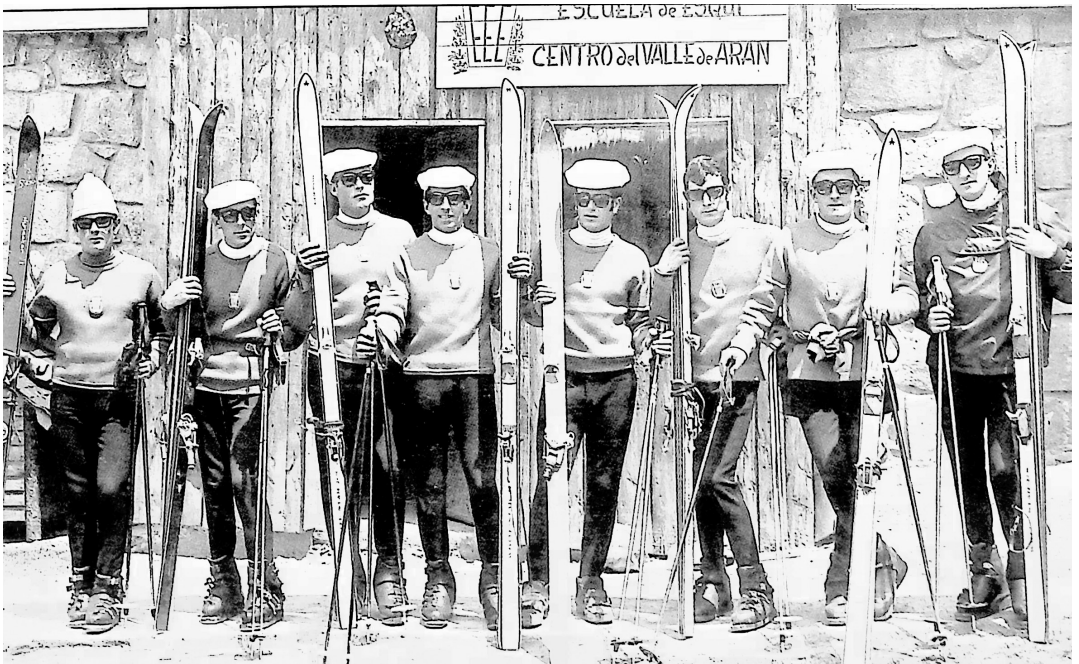

Fig. 31: De quèrra a dreita vedem a Juan Sanjuan, Felipe Moga, Antonio Viló, Pau Bravo, Carlos España, Juan dera Moga e Rafael Mombiedro, toti eri pionèrs en ensenhament der esquí en Baqueira.

7.2. ETEVA (Escòla de Tecnicos Esportius Val d'Aran)

Damb es naues normatives eth creishement de clubs e dera estacion de Baqueira a generat un augment dera demana de tecnicos e professionals dedicadi a impartir classes d'esquí enes diuèrses modalitats d'esports d'iuèrn. Damb era volentat d'aufrir formacion e professionalizacion, nèish en 2022 ETEVA (Escòla de Tecnicos Esportius Val d'Aran).

Era escòla centre eth sòn èish formatiu sus eth temps liure, er esport e eth miei ambient. Atau, en un prumèr moment es prumèri títols de tecnic d'esport sigueren enes d'esports d'iuèrn, montanha e escalada. Mès ara tanben trabalhen e collabòren damb eth SOC (Servici d'Aocupacion de Catalonha), en tot atier formacions d'Atencion Sociosanitaria, Torisme, Sauvament Aquatic e Interpretacion e Educacion Ambientau. Ara se premanissen entara formacion de guides de BTT e balisament, senhalizacion e secorrisme en pistes.

Era escòla se tròbe en Naut Aran, concrètament en pòble de Salardú, plaçada ena Aubèrja Era Garona.

8. ES PRUMÈRS CLUBS D'ESQUÍ EN ARAN

Actuaument s'an incrementat eth nombre de clubs d'esquí ena Val. Toti eri an uns objectius generaus; aufrir un servici integrau ara familha en un àmbit ludic-esportiu e aufrir ua formacion en esquí damb rigor e qualitat, mès sense desbrembar era part ludica e divertida.

Era equipa de competicion forme part dera seccion d'esquí de bèri uns d'aguesti clubs. I son es clubs-escòles compausadi per persones damb un nivèu naut d'esquí e que vòlen completar aguesta coneishença damb era practica dera competicion.

8.1. CEVA (Club Esquí Val d'Aran)

En mai de 1965 se fonde eth Club d'Esquí Val d'Aran (C.E.V.A.), lèu ath madeish temps qu'era estacion Baqueira/Beret. Ena bibliotèca dera Caisha de Pensions de Vielha s'amassen Enric Folch, Juan Segura, Luís Arias, Rafael Mombiedro, Claudio Aventin, Wenceslao Dobon, Manuel Bosch, Felip Moga, Jesús de la Moga, Primitivo Gutiérrez, Arturo Nart, Ramón Moga, Manuel Vidal, Pablo Bravo e Emilio Truchero.

Vòlen formar ua associacion entà ajudar as esportistes a practicar *“el deporte de montaña en sus diversas manifestaciones, tales como esquí, marchas de montaña, escalada, campamentos, trofeos y concursos, fotografía, colocación de buzones en las cumbres y riscos de montaña mas importantes del pirineo.”*

Acta deth 26 de hereuer de 1965, prumèra deth Libre d'Actes deth CEVA.

Se debatissen possibles estatuts e intervien Pau Bravo e Luís Arias. Se nomete ua junta directiva provisionau damb Manuel Vidal coma president e damb Tremosa, Bosch, Truchero, Colom, López Monuera, Barés, Segura, España Barado, Benjamín Rufaste, Bravo e Riart com vocaus.

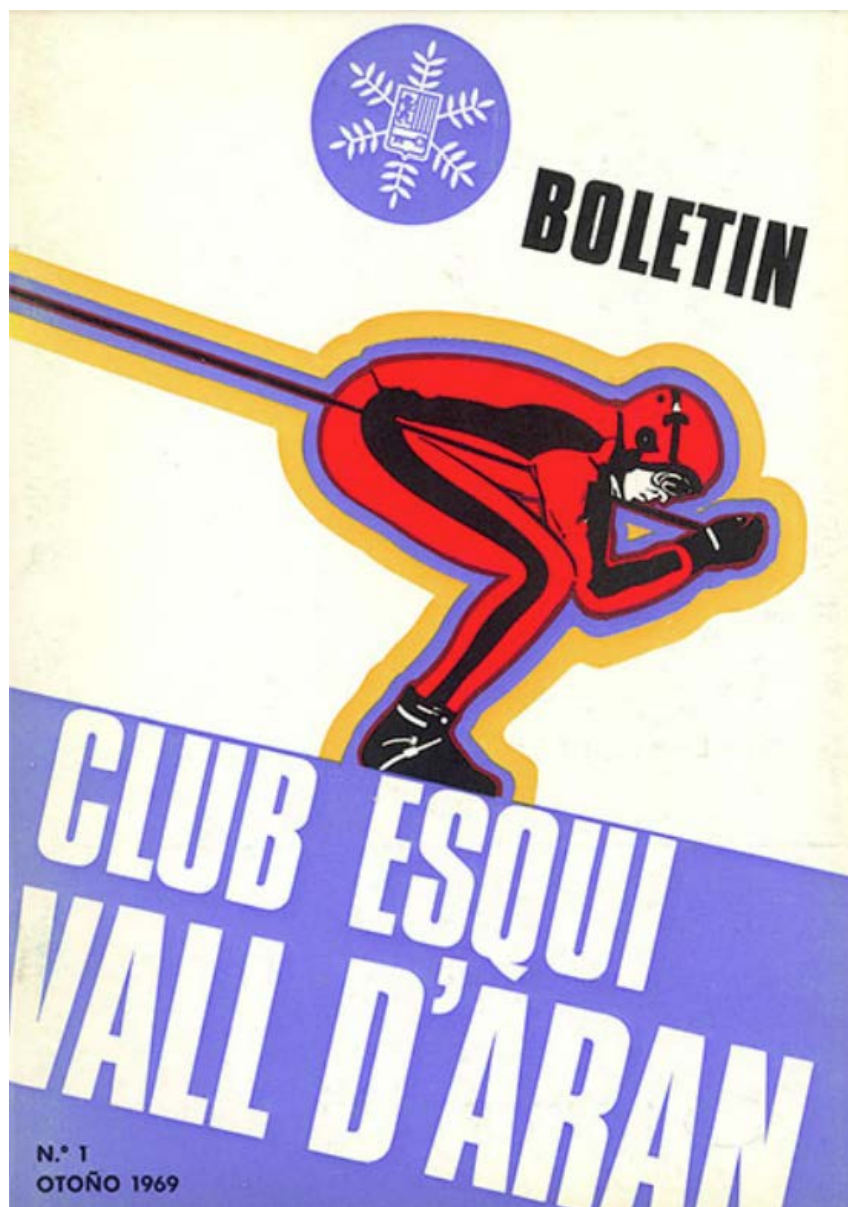

Fig. 32: Revista CEVA n.1. 1969. Archiu: CEVA.

Grani corredors an competit en nòm deth Club e an estat membres dera Equipa Nacionau. Eth Club a artenhut fòrça Campionats de Liga Catalana e moltes medalhes enes Campionats d'Espanha. Coma club persute peth foment der esquí com espòrt de competicion en toti es pòbles dera Val e era practica sociau des espòrts de montanha.

A compdar des sòns inicis eth CEVA a estat un des clubs mès importants d'Espanha. Enes sues hilères i a agut grani corredors que mès tard an estat membres dera Equipa Nacionau e an participat enes competicions mès importantes der encastre nacionau e internacionau. Ath long dera sua istòria, eth club a arthenhut fòrça Campionats de Liga Catalana e moltes medalhes enes Campionats d'Espanha.

Era principau preocupacion ja a compdar des sòns inicis a estat qu'es joeni esportistes deth Club podessen entrenar e a dedicat tot eth sòn esfòrç a obtier eth màger foment der esquí com espòrt de competicion en toti es pòbles dera Val.

Cau remarcar que Baqueira dempús deth començament balhèc totes es facilitats entà qu'açò siguesse possible, atau per exemple en ua amassada deth 1972 eth CEVA demanaue ath director dera estacion eth “besonh de compdar damb eth supòrt absolut o damb ua tolerància minima per part de TEVASA ara ora de mercar entrenament en lòcs que podessen èster utilizadi en dies de grana afluència de public ena Estacion”³. Miguel Arias indiquèc “era convenença qu'es corredors portèssen un distintiu que les hesse facilament reconeishibles pes treballadors dera estacion entà per'mor de poder-les facilitar ath maxim es entrenaments”. Tanben les respon, “qu'auràn tostemps ara sua disposicion un lòc apropiat e suenhat entà poder mercar eslàloms d'entrenament”.

Un aute tèma de trabalh e preocupacion deth Club, qu'existís encara ara entre es joeni esportistes, ei eth tèma des estudis. Ena madeisha amassada se demanaue ath director deth Collègi Juan March “trobar un orari que deishèsse de dues a tres ores diàries entara practica der esquí”. Eth *Hermano* Jorge responec “qu'aguesta ère era intencion mès qu'ère complicat arténher un orari omogenèu entàs non-esquiaires e es esquiaires, calie tier en compde era opinion des pairs des prumèri, que podien opinar en contra d'un orari cercat entà favorir un espòrt que non ère der interès de toti...”

Er article principau deth sòn estatut ditz que “Era societat Club Esquí Val d’Aran (CEVA), a per objectiu era agropacion de toti es esportistes, entà practicar er espòrt de montanha, enes sues diuèrses manifestacions: esquí, marches pera montanha, escalada, campaments, organizacion de trofèus e concorsi, collocacion de boètes enes tucs mès importanti des Pirenèus, exposicion de fotografies, etc, d’acòrd tostemp damb es normes generaus establides entar Espòrt Espanhòu, pera *Delegación Nacional de Deporte de la F.E.T.E de las J.O.N.S. (Juventudes Obreras)*, e es especificades dera *Federación Española de Esquí y Federación de Montaña*.

Eth CEVA intensifique era relacion damb es centres escolars aranesi. Ena sason 68/69 dispaus de dues centes licéncias de federat, setze des quaus son de corredor.

En 2021 compde damb uns 750 sòcis d’edats compnudes entre es 5 e es 60 ans, uns 400 assistissen regularament as entrenaments, e ua Equipa Tecnica de 40 entrenadors. Eth 50% de sòcis son majors de 18 ans. Ei presidit per Joan Riu; ei un club de caractèr familhau.

Esquiaires que han competit damb eth CEVA, segontes era pagina web deth CEVA:

Jordi Tremosa, Jusep A. Andia, Manuel Rubio, Jusep Maria Serra, Beatritz Riart, Jaume e Jusep Maria Llinàs, Javier e David Viñeta, Montserrat Llinàs, Cristobal España, Raquel e Maria Jesús Aunós, Jesús Puente, Oriol Vidal, Antoni e Isabel Estapé, Xavier e Antoni Barata, Ricardo Atienza, Joan Antoni Serrano, Miriam Jara, Pilar Claret, Victor Ivanow, Josep Salvans, Teresa Dasca, Eduard Calvet, Mercè Heusch, Alexandra Claret, Patrícia Dasca, Ester Riart, Xavier Sensat, Lois Gispert, Nòra Barata, Rosa Maria Fernandez, Joaquim Galindo, Andreu Peidró, Jordi Platón, Eduard Puente, Montserrat Corominas, Teresa Llinàs, Cristina Estapé, Diana Corominas, Daniel Larriu, Joan del Campo, Marc Montes e Lluc Montes.

8.2. CAEI (Club Aranés d'Espòrts d'Iuèrn)

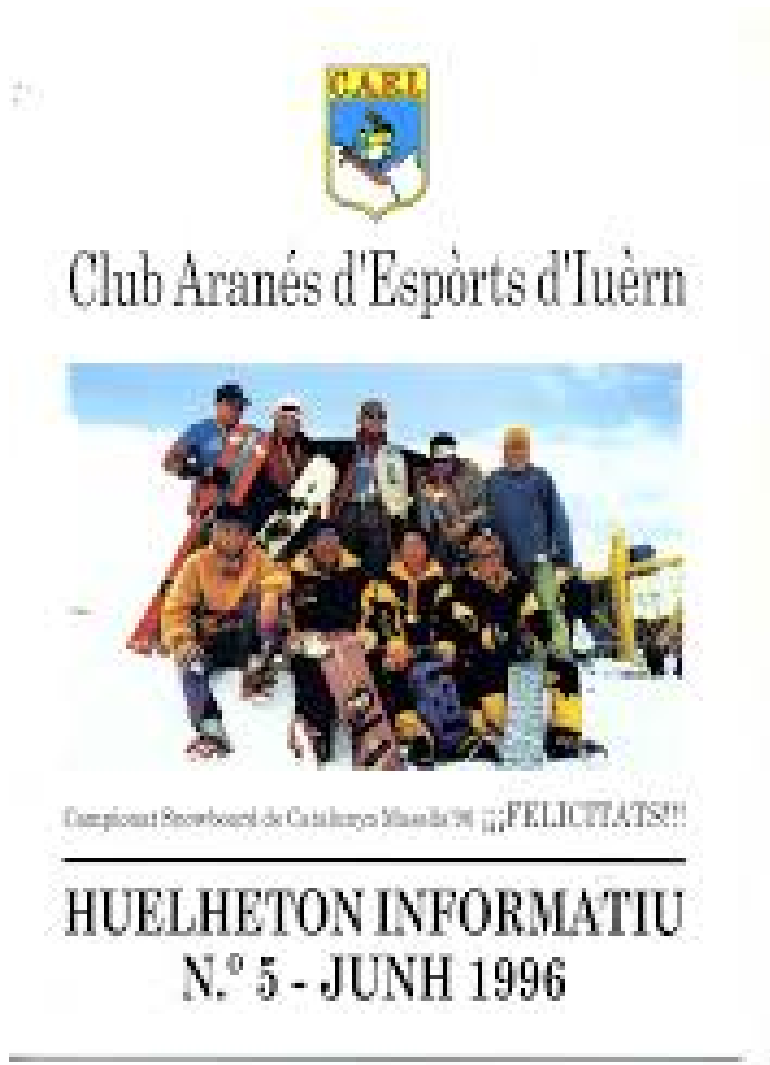

Fig. 33: Huelheton informatiu deth CAEI. 1996. Archiu: CAEI.

Se formèc a partir d'un grop de sòcis deth CEVA que non èren d'acòrd damb era gestion deth club en aqueri moments. Promoigut per Rafael Mombiedro e Ferran Peus e 23 fundadors mès, volien qu'era gestion der esquí aranés s'iguès exercida dempús der entorn aranés.

Eth CAEI nèish en mes de noveme de 1991 en Salardú, a on en ua Assemblada Generau Constitutiva que i assistissen es 25 sòcis fundadors se cree era prumèra Junta Directiva, que representarà, gestionarà, administrarà e començarà era gestion dera entitat esportiva, que serà regida per gent dera Val d'Aran. Era naua Entitat se cree damb era illusion de promòir tant era competicion coma er esquí basa, atau com d'alti espòrts que son restacadi, com es espòrts de montanha, surf de nhèu, esquí de hons, *muishing*, *curling*, ciclisme e *freeride*.

Actuaument eth Club, ath delà de realizar activitats entà transmèter er esquí aupin, tanben ac hè en surf de nhèu, en esquí de hons, en *muishing*, en *curling*, en ciclisme e en *freeride*. Ei considerat un referent de club a nivèu nacionau e internacionau. Tanben com Club ei membre dera FEEC (Federacion d'Entitats Excursionistes de Catalonha).

A compdar des sòns inicis, eth Club a despuntat damb grani exits esportius, siguec pendent totes es edicions celebrades d' "Era Baishada", ena estacion de Baqueira/Beret, eth millhor club classificat. Diuèrsi ans participèc ena carrèra dera "Azzurrissimo" ena Val d'Aosta (Itàlia), en tot classificar-se coma melhor club estrangèr en ua des edicions e en tot guanhar era combinada d' "Era Baishada-Azzurrissimo". "Era Baishada" siguec ua corsa molt populara enes ans 90 e que s'a tornat a recuperar actuaument. Se barregen desparières disciplines d'esquí aupin, cercant ath corredor mèc complèt. A un traçat damb gessuda en parallèl e tres trams diferents: un eslòm gigant, un quilomètre lançat e un dusau gigant enquia meta.

Eth club a ua grana equipa de competicion formada per esportistes damb un nivèu naut d'esquí. Er objectiu ei de formar grani esportistes e magnifiques personas. Participant en competicions esportives s'acostumen es mainatges a esforçar-se, a premanir-se tant fisicament coma mentaument, a auer illusion e a hèr tot çò de possible entà arténher çò que se prepausen, s'acostumen a trabalhar en grop e ath madeish temps esforçar-se individuaument, arthenent atau ath long des

ans un gran palmarés esportiu enes desparières modalitats.

En club se i an format grani esquiaires olimpics, atau coma un gran nombre d'esquiaires membres dera Equipa Nacionau d'Esquí Aupin, diuèrsi Campions d'Espanha de surf de nhèu, d'esquí de hons e d'esquí aupin participant en competicions nacionaus e internacionaus. Actuaument compde damb mès de 900 sòcis e eth sòn president ei Cristóbal Calzado.

Er aranès Jusep Maria Peus España “May” siguec director tecnic deth CAEI, e, damb importanta trajectòria ena gestion esportiu der esquí, ei President dera *Real Federación Española de Deportes de Invierno*, en càrge renovat, atau com membre dera FIS (Federacion Internacionau d'Esquí) a compdar deth 2024.

Dera pagina web deth CAEI transcriuem era lista d'esquiaires de competicion deth CAEI:

Marta Cester, Marta Moreno, Pablo Moreno, Lluc de Castellarnau, Jara Beso, Samuel Beso, Octavi Arís, Marc Ubeira, Maria Ruiz, Andrea Jardí, Paul de la Cuesta, Edu Puente, Aingenu Garai, Borja Sabugal, Ramón Barrufet, Adrià Cuñat, Marco España, Ari España, Miren Miquel, Eric Navarro Elsa Maristany, Clara Albert, Carmela Olmo, Alex Puente, Eva Coloma, Anna Ferré, Clàudia Domènec, Aleix Vidal , Bòrja Capella, Miriam de la Cuesta, Madi Aramburu, Ares Cuadras, Maria Vidal, Paula Torres, Patricia Ripoll, Miquèu Domènech, David Buxeda, Claudia Capella , Iris Molina, Marta i Enric Anadón , Ferran Ribalta, Miriam Casasayas, Albert Hernández, Joan Carles Cardenal, Azier Cuñat, Marcos España Consul, Manèl Pujol, Anna Geli, Verónica Biscarret, Alex Barés, Gerard Peus, Juanjo España, Peir Barri, Montse Puigrefagut, Anna Maria Tiana, Eduard Nogués, Joan Manuel Mòga, May Peus, Doli Bertran, Mercè Daniel, Rafaèl Mombiedro, Oriol Peus, Javier Ubeira, Oscar Tarrau, Ona Masip, Jon Martinez, Eugenia Sabaté e Silvan Bonet.

9. ES ESTAMENTS OFICIAUS

Se parlam d'espòrts auem de tier en compde que se regissen per uns estaments oficials que son es òrgans de govèrn suprèm deth mon esportiu. Era sua foncion principau ei era regulacion, organizacion, promocion e desvolopament der espòrt.

Eth Comitatz Olimpik Internacionau (COI) ei era autoritat suprèma deth moviment olimpik modèrn en tot eth mon. Ei er organisme encargat de coordinar es activitats d'aguest moviment olimpik, supervisar e administrar tot çò que tanh as Jòcs Olimpics, atau coma seleccionar es ciutats que seràn sedences d'aguesti Jòcs cada 4 ans. Integrat per 205 Comitatz Olimpics Nacionaus, ei propietari de toti es drets associadi as simbèus olimpics, eth drapèu, imne, lèma, jurament des Jòcs. Contraròtle es drets de transmission des Jòcs, era publicitat e d'autres activitats d'acòrd damb era Carta Olimpica.

Siguec creat eth 23 de junh de 1894 peth baron Pierre de Coubertin en París damb era finalitat de revíuer es Jòcs Olimpics. A era sua sedença en Lausana, Soïssa. Ena actualitat trapam a Thomas Bach ena sua presidéncia.

Era Federacion Internacionau d'Esquí (FIS) ei er òrgan de govèrn mès naut entàs espòrts d'iuèrn internacionaus, ei responsabla des disciplines olimpiques d'esquí aupin, esquí de hons, sauts en esquí, combinada nordica, esquí liure e surf de nhèu. Era FIS tanben ei responsabla de fixar es normes de competicion internacionau. Actuaument, compde damb 118 associacions nacionaus d'esquí e a era sua sedença en Oberhofen am Thunersee, Soïssa.

En 2002 s'aprovèren es normes FIS. Son un modèu a seguir entàs esquiaires, entà esvitar accidents.

Eth Comitatz Olimpik Espanhòu (COE), siguec fondat eth 25 de noveme de 1912 e posteriorament refondat en Barcelona er 11 de gèr de 1924 jos era

presidència deth Baron de Güell. Ei ua associacion privada d'utilitat publica que promò e difon eth moviment olimpic e es sòns ideaus, fomete er esperit olimpic e es valors que son recuelhudes ena Carta Olimpica.

Ei constituït damb es sòns pròpris estatuts, damb era Carta Olimpica e damb era Lei Espanhòla der Espòrt. Es sues finalitats principaus son eth desvolopament deth moviment olimpic, era difusion des ideaus olimpics, era representacion en exclusiva en Espanha deth Comitè Olimpic Internacionau e era gestion e era participacion espanhòla enes Jòcs Olímpics.

Eth Conselh Superior d'Espòrts (CSD) qu'ei un organisme autonòm qu'exercís dirèctament es Competéncias dera Administracion Generau der Estat en matèria d'espòrt.

Eth CSD siguec creat en 1977 entà substituïr ara Delegacion Nacionau d'Espòrts, que dirigic era política esportiva espanhòla pendent era dictadura de Franco, actuaument ei adscrit ath Ministèri de Cultura e Espòrt.

En çò que tanh ara sua estructura, ei dividit en òrgans rector (eth President e era Comission Directiva) e òrgans gestors (era Direccion Generau d'Espòrts e es subdireccions generaus). Es sues competéncias se remassen en article 8 dera Lei 10/1990, der Espòrt.

Eth sòn president ei nomenat peth Conselh de Ministres e a reng de secretari d'Estat.

Es prumèrs passi dera *Real Federación Española de Deportes de Invierno (RFEDI)* se dèren en 1934 damb era creacion dera Federacion Espanhòla d'Esquí (FEDE), com resultat der acòrd establìt en ua assemblada entre associacions esportives de montanha qu'es sòns afiliadi practicaen en aguesta modalitat esportiva.

Eth projècte siguec aprobat per unanimitat, quedant estructurada

aguesta federacion en cinc zònes força coneishudes entara practica der esquí.

Es organismes aurien d'intercalar era direccion dera Federacion e eth madeish an aurien de realizar es Campionats d'Espanha d'Esquí. Era Federacion non auie ua sedenca e cada an anaue cambiant de lòc.

Enes inicis s'estructure entre es federacions regionaus, era Federacion Catalana, era Federacion Centrau e era Federacion Asturiana. Dempús s'i higeren era Federacion Andalusia, era Vasca e era Aragonesa.

Era RFEDI possedís era representacion d'Espanha enes activitats e competicions esportives oficials de caractèr internacionau celebrades dehòra e laguens deth territori espanhòu. Ei competència dera RFEDI era eleccion des esportistes qu'an d'integrar es Seleccions o Equipes Nacionaus.

Correspon ara RFEDI era representacion internacionau exclusiva der Estat Espanhòu deuant dera Federacion Internacionau d'Esquí (FIS).

Tanben s'aucupe de qualificar e organizar es activitats e competicions esportives oficials der entorn nacionau des diuèrses especialitats, atau coma es plans de preparacion des esportistes de naut nivèu. Collabòre tanben ena formacion de tecnicos esportius e en ensenhament des esports dera Federacion. Forme part dera FIS (Federacion Internacionau d'Esquí) com membre e ei inscrita en COE en qualitat de federacion damb especialitats esportives olimpiques.

Ena actualitat trapam ar aranés Jose Maria (May) Peus España com a president.

Actuament, en Estat Espanhòu se compde damb 38 estacions d'esquí repartides entre Catalonha, Aragon, Astúries, Cantàbria, Castilha e Leon, Galícia, Andalusia, Comunautat de Madrid e Era Rioja.

Era Federacion Catalana d'Espòrts d'iuèrn (FCEH) ei er organisme esportiu que dirigís e regule era practica des espòrts d'iuèrn en Catalonha. Ei constituïda per associacions, agropacions e clubs esportius e tanben per esportistes, jutges, arbitres, delegats tecnicos e tecnicos esportius o entrenadors, que se dediquen o practiquen es espòrts d'iuèrn.

Fig. 34: May Peus, president dera RFEDI des de 2014.

Quan se creèc era Federacion

Catalana, es espòrts de nhèu ja se practicauen en Catalonha hège ans gràcies ath CEC (Centre Excursionista de Catalonha).

A principis des ans 30 ja se pensèc en besonh de crear ua federacion pròpria. En 1933 se creèc era comission gestora. Eth prumèr president siguec Rossend Carrasco, mètge fisiològ e introductor dera insulina en Espanha. Ath long d'aguesti ans i a auut cambis de nòm e incorporacions de naues modalitats esportiuas.

Es sues foncions mèns importantes son era promocion der espòrt base, era formacion d'esportistes de naut nivèu, era organizacion de competicions a toti es nivèus, er impuls de naues disciplinas e velhar pera qualitat der espòrt.

Eth sòn objectiu ei promòir, organizar, gestionar e coordinar era practica de toti es espòrts d'iuèrn laguens der encastre de Catalonha, sense afan de lucre.

10. ER ESQUÍ LUDIC E SOCIAU E ER ESQUÍ DE COMPETICION

Non i a ua edat establida entà qu'un mainatge comence a esquiar, pr'amor que cau tier en compde que cada persona ei un mon e cadun auance ath sòn ritme. Era edat de començament der esquí enes mainatges sòl èster entre es 3 e es 4 ans. Enes escòles comencen a aprener-lo tàs tres ans e enes clubs tàs 4, mès depenerà fòrça de com de gran sigue eth mainatge o mainada e dera abiletat e fòrça qu'age.

- Entre es 4-6 ans ei important qu'er esquí sigue un jòc. En aguesta franja d'edat es mainatges ja comencen a aquerir totes es abiletats motrices: aumenten er equilibri, era coordinacion, eth temps de reaccion e es abiletats damb es cames e es braci. Ja son mès autonòms e se senteràn fòrça mès comòdes.

- Tàs 7-8 ans son capables d'aprèner era tecnica, ara comencen a aprèner per imitacion. Còpien es movements deth monitor sense encuedar-se'n, atau coma tanben ja comencen a comprèner es explicacions techniques.

- A partir des 8-9 ans ei quan i a ua vertadèra evolucion, pr'amor ja s'a guanhat lèu tot er equilibri, velocitat, capacitat de reaccion e maduresa. En aquest punt, era evolucion ei molt grana e se i a ua practica d'esquí constanta, pòden arribar a dominar aquest espòrt. Ei precisament en aguesta franja d'edat quan se comence a competir. Er esquí ei un des espòrts a on se comence mès d'ora en mon dera competicion.

Ei per tot açò que cau vigilar, pr'amor pòt derivar ena desmotivacion e en abandonament; açò passe quan era competicion transforme er espòrt/jòc en trabalh, e es mainatges se cansen e se desanimen quan es causes non gessen com eri vòlen. En aquestes edats er objectiu non a d'èster arténher victòries, exits, ne campionats, senon qu'aprenguen ben a esquiar mentre gaudissen e agarren aficion e passion.

10.1. Espòrt blanc ena escòla

Eth programa “espòrt blanc ena escòla” ei un programa emmarcat en Plan Estrategic d'Espòrts d'Iuèrn de Catalonha (2012-2022), ei impulsat pera Secretaria Generau der Espòrt e eth Departament d'Ensenhament entàs mainatges de 8 a 10 ans (3au e 4au de primària) e que'n formen part era Federacion Catalana d'Espòrts d'Iuèrn, es Conselhs Esportius des diuèrses comarques e es Estacions d'Esquí (ACEM e Mancomunitat Esquí Nordic), es Conselhs Comarcaus, eth Conselh Generau d'Aran e bères corporacions locals.

Eth sòn objectiu principau ei era promocion e popularizacion des espòrts d'iuèrn enes alumnes des comarques des Pirenèus e que toti es mainatges que viuen enes comarques pirenenques agen era oportunitat d'aprèner a esquiar.

Vòlen impulsar era iniciacion e eth coneishement d'aguesti espòrts, educar mejançant er espòrt e ensenhar a respectar, gaudir, convíuer, estimar e conéisher es montanhes.

Aguest programa ei coordinat per un tecnic dera FCEH e un responsable de cada conselh esportiu e ei integrat laguens dera matèria d'educacion fisica, dure 8 sessions en 2au trimestre escolar, pendent 2 corsi. Se trabalhen es tres modalitats: 3 sessions d'esquí nordic, 3 d'esquí aupin e 2 de surf de nhèu. Eth programa ei subvencionat.

Ath long des darrèri ans s'a incrementat era participacion des comarques e des escoles e s'a començat a celebrar era graduacion ena nhèu, a on esportistes de 4au de primària qu'acaben eth programa, meten en practica çò qu'an aprenut en ua jornada ludico-competitiva. Sorgís damb er objectiu qu'aguesti mainatges agen un prumèr contacte damb eth format competitiu des espòrts d'iuèrn.

Aguesta activitat a estat reconeishuda pera Federacion Internacionau d'Esquí (FIS), a trauès des Snow Kidz Award, en tot èster classificada en 4au posicion coma prèmi ath trabalh de foment des espòrts d'iuèrn entre es mainatges. Aguesta 4au posicion ei un reconeishment fòrça prestigiós que place era promocion des espòrts de nhèu en Catalonha ena prumèra linha internacionau.

10.2. Conselh Generau d'Aran

Eth Conselh Esportiu dera Val d'Aran ei un organisme creat en 1981 damb era intencion de fomentar era participacion esportiu dera ciutadania.

En paraules de Maria José Estévez (presidenta pendent fòrça ans) a coma principau objectiu *"eth foment, era organizacion e era promocion dera activitat esportiu en edat escolara laguens deth territòri, entot partir dera premissa que mejançant es valors educatius e formatius implicits en espòrt, pòden transmeter-se valors positiues entara societat coma era acceptacion des normes, eth civisme, eth trabalh en equipa, eth respècte, era tolerància, eth dialòg e era comprenença"*. Ei finançat per diuèrsi estaments damb es que signen un conveni annau *"Ei de besonh aguesta collaboracion damb eth Conselh Esportiu entara mantenença des sues foncions e der esport en edat escolara ena Val d'Aran coma motor d'integracion, de salut e de conviuença entre era joenessa dera Val d'Aran"*.

Es sues foncions son es de coordinar, e se cau, organizar es activitats esportiuas en edat escolara, er Espòrt Blanc, a on uns 180 alumnes de tota era Val d'Aran, desvolòpen es espòrts de nhèu ena estacion d'esquí Baqueira/Beret.

Tanben coordinen es Jòcs Esportius Escolars o es activitats esportiuas extraescolares que pretenen eth foment der espòrt. Atau madeish, entre d'auti, pòden conselhar e coordinar es entitats que realizen activitat

esportiu pròpria, colaborar entà cercar de melhorar era practica esportiu, promòir plans entà milhorar era utilizacion des installacions esportiuas e des servicis complementaris, atau coma executar o gestionar era politica esportiu deth territòri segontes es convènis establidi damb es entitats publiques o privades.

Cada an eth Conselh Esportiu dera Val d'Aran damb eth supòrt deth Conselh Generau d'Aran e eth Conselh Catalan der Espòrt dera Generalitat de Catalonha e era collaboracion des ajuntaments dera Val d'Aran, organize era Campanha d'Esquí Rurau d'Iuèrn d'esquí aupin e snowboard dirigida a mainatges e mainades d'entre 4 e 16 ans.

Era campanha d'esquí que s'amie a tèrme ena estacion de Baqueira/Beret, comence a mejans de deseme e acabe eth 31 de març. Es classes se hèn es dimenjades (dissabtes e dimenges) des mesi de deseme, gèr, hereuèr e març, que comprenen 48 ores de classes damb monitors titoladi e era rèsta d'ores damb acompanyants deth pròpri Conselh Esportiu. Era campanha includís eth transport en autobús d'anada e tornada de toti es pòbles dera Val. Er orari des classes ei de 12:00h a 14:00h e e se hè un prètz especiau e fòrça assequible en forfèt.

Eth Conselh Esportiu dera Val d'Aran a coma òrgan de govèrn era Assemblada Generau, qu'ei er òrgan superior de participacion e representacion e a d'èster integrada peth Conselh Generau d'Aran, es ajuntaments, es centres d'ensenhament, es clubs, es associacions e federacions esportiuas e d'aves entitats deth territòri relacionades damb er espòrt. Açò permet qu'eth Conselh Esportiu sigue ua entitat integradora de tota era activitat esportiu e poder-se convertir en motor basic der espòrt en edat escolara.

11. OLIMPICS ARANESI

Era prumèra participacion d'Espanha enes Jòcs Olímpics d'Iuèrn siguec en Garmisch-Partenkirchen (Alemanha) en 1936. Ja en aquera ocasion era preséncia dera delegacion espanhòla siguec un interrogant enquiath darrèr moment a causa dera dificultat entà trobar hons que financièssen eth desplaçament e era estança ena ciutat alemanha, degut ath pòc interès que generaue er espòrt en aquera epòca.

Finaument, dus mesi abans dera inauguracion des Jòcs, eth Comitac Olímpic Espanhòu obtenguec ua subvencion deth Govèrn Espanhòu entà corbir es despenes dera participacion.

Arténher un finançament tan tard entà anar tà Garmisch-Partenkirchen hec qu'es esportistes espanhòus non auessen massa temps entà premanir-se. Ath delà, era composicion dera equipa olimpica espanhòla siguec criticada, perque non se heren ues pròves de seleccion. Era resulta sigueren uns discrèti resultats.

En 1956 en Cortina d'Ampezzo, Alfonso de Portago e Antonio Sartorius obtentegueren diplòma olímpic, en quedar 4aus ena modalitat de *bobsleigh*.

Non siguec enquia 1972, en Sapporo, que Paco Fernández Ochoa arthenec era medalha d'aur en esquí aupin ena modalitat eslàlom, prumèra e unica ena istòria der esquí espanhòu.

Era següenta medalha siguec 20 ans mès tard en 1992 en Albertville, era sua fraia Blanca Fernández arthenec era medalha de bronze. Prumèra entar espòrt femenin olímpic d'Iuèrn e darrèra enquiath moment, tanben ena disciplina d'esquí aupin ena modalitat d'eslàlom.

Enes ans 1992-2018 sigueren cinc diplòmes olímpics es resultats mès importants. Eth prumèr siguec de María José Rienda en Gigant de Salt Lake City 2002, un 6au lòc. Es auti dus sigueren un 4au lòc de Jordi Font en *snowboardcross* en Turin 2006, e eth 4au lòc tanben de Javier

Fernández en Sochi 2014 en patinatge artistic sus gèu. Lucas Eguíbar siguec 7au en Sochi.

Damb aguesti resultats, era esperança de tornar a auer medalhes en ua olimpiada d'iuèrn ère possible. En 2018 e 26 ans dempús es espòrts d'iuèrn tornèren a obtier medalhes. Javier Fernández en patinatge sus gèu e Regino Hernández en surf de nhèu guanhèren eth bronze en Pyeongchang. Era equipa d'esquí aupin siguec representada per Juan del Campo e Quim Salarich.

Era manca de finançament encara ei ua realitat en nòste país, era manca de tradicion e demana d'aguesti espòrts hè que tant es institucions com es patrocinadors non se fixen enes esportistes de disciplines d'iuèrn o non donguen es madeishes quantitats de finançament que dan a d'alti espòrts mès seguidi.

Era conseqüència d'açò ei que fòrça des esportistes que practiquen aguesti espòrts d'iuèrn non pòden víuer der espòrt e agen d'afrontar granes despenes economicas entà èster ena elit.

Se mos centram ena Val d'Aran, èm un territòri de nhèu e per tant auem agut e auem grani esquiaires qu'an arribat ath mès naut nivèu esportiu, estant seleccionadi entà participar enes Jòcs Olimpic e Copes deth Mon.

Rafael Mombiedro siguec seleccionat tà participar enes olimpiades d'iuèrn d'Oslo (1952), mès ua lesion li impedic disputar cap d'espròva. Mombiedro recebec en 1991 era medalha "Forjadors de la Història Esportiva de Catalunya".

Andrés Ribera siguec seleccionat amassa damb Mombiedro entà participar en Oslo (1952). Quate ans mès tard l'escuelheren entà participar enes Jòcs Olimpics de Cortina d'Ampezzo (1956).

José Moga siguec seleccionat amassa damb Ribera entà participar enes Jòcs Olimpics de Cortina d'Ampezzo (1956).

Eva Moga ei era prumèra esquiadora aranesa en èster olimpica en esquí aupin. Damb era seleccion espanhòla participèc enes Jòcs de Calgary en 1988, mès ua grèu lesion li impedic participar enes Jòcs d'Albertville (1992). Participèc en campionat deth Mon d'esquí aupin (1987-1991).

Xavi Ubeira participèc tanben enes Jòcs Olímpics d'Iuèrn d'Albertville (1992) e en Lillehammer (1994) ena modalitat d'esquí aupin, atau coma ena Copa d'Euròpa e en Campionat deth Mon (1992-1996).

Alex Puente participèc enes Jòcs Olímpics de Sochi en 2014, conseguint ua 32au. plaça en eslàlom (SL). En 2018 auec era sua milhor posicion ena copa d'Euròpa en eslàlom de Levi damb ua 21au posicion. En 2019 guanhèc era Copa Continentau de Sud-america ena disciplina de gigant (GS).

Fig. 35: Reconeixement deth COE as esportistes oplimpics aranesi. Musèu dera Nhèu en Unha. Fotografia: Archiu Conselh Generau d'Aran. 2018.

11.1. Aranesi ena Copa deth Mon

Núria Moga comencèc en esquí aupin, mès es sòns exits li arriben quan se passe ara modalitat de surf de nhèu. Obtengec un 4au lòc en World Pro Tour (Copa deth Mon) en Laax (Soïssa). I participèc enes ans 1994-2000. Degut a ua dolenta gestion per part des institucions esportives espanhòles non podèc participar enes Jòc Olimpics de Nagano (1998), auent estat seleccionada e gessent enes listes de gessuda.

Felipe Moga participèc en mondiau d'esquí aupin en Bad Gastein (Àustria) en 1958.

Manuel Rubio participèc en Campionat deth mon 1968-1970 e en mondiau de Val Gardena (Itàlia) en 1970.

Ana Geli participèc en campionat deth Mon d'esquí aupin (1996-2000). En 2001 participèc ena Universiade Zakopane en 2001.

Albert Mombiedro participèc en campionat deth Mon de snowboard 1994-1996.

12. CONCLUSION

Ath long d'aguestes pagines auem volut dar una vision generala dera istòria der esquí ena Val d'Aran, mos a semblat que calie parlar des pionèrs, uns visionaris que desvolopèren damb passion un projècte e ues vivéncias impensables entad'aquera epòca, com ditz Mombiedro, "èm es puntaus der esquí ena Val", ei era istòria de perseverància, adaptacion e passion pera montanha.

Er impuls iniciiau der esquí en Catalonha e de retruc en nòste parçan aranés se deuec en part ara influéncia des cultures aupines vesies e ar interès creishent en torisme de montanha.

Eth CEC a auut un papèr fonamentau ena introduccion, desvolopament e consolidacion der esquí en nòste parçan, en tot contribuir en aspectes de promocion, infraestructura e educacion. Organizèc es prumèrs competicions, en tot fomentar atau er interès e era participacion locau. A trauès des sòns còrsi, eth CEC, contribuïc ara formacion d'esquiaires e açò desvolopant eth professionalisme ena practica d'aguest espòrt.

Aguestes montanhes pirenenques sigueren e seguissen estant un destin popular entàs activitats ar aire liure e damb era arribada des prumèri entusiastes der esquí e eth desvolopament des infraestructures coma remontadors e pistes e sustot era qualitat e abondositat de nhèu, era Val d'Aran s'a convertit en un destin destacat e de referéncia entàs amants d'aguest espòrt d'iuèrn.

Ath long des ans, era Val d'Aran a estat eth testimoniatge d'ua progression notabla ena practica der esquí. Des des prumèrs esquiaires locals que hègen a servir rudimentaris materiaus hèti a man, enquiara arribada de tecnologia de vanguardia e era bastissa de modèrni telesères, Aran a estat un parçan de constant cambi e desvolopament, a mès, er establiment des prumèri clubs e era organizacion de competicions ajudèren a promòir aguest espòrt.

Damb eth temps era Val d'Aran s'a convertit en un destin de referéncia entà esquiaires de toti es nivèus.

Volem acabar aquest article damb ua cita de Nelson Mandela, perquè credem que definís ara perfeccion era filosofia d'aquest article:

“Er espòrt a eth poder de transformar eth mon. A eth poder d'inspirar, d'amassar ara gent coma pògues autes causes... A mès capacitat qu'es govèrns entà destrúir es barrères sociaus”.

13. ANNÈXES

Es següents annèxes formen part der archiu personau de Remei Bravo Morelló.

13.1. Notícia de LA GACETA

“SE RUEGA TRAJE INFORMAL”

LA GACETA reproduce una invitación de la Familia Real a sus familiares y amigos para celebrar el fin de 1976 con una cena

Aarón Toda

Las pistas de esquí de Baqueira-Beret, en el Pirineo catalán, son desde hace décadas el destino de la Familia Real durante sus vacaciones de Navidad. Aunque en un principio se trasladaba allí la Familia al completo, en los últimos años tan sólo Don Juan Carlos y Doña Sofía pasan esas fechas disfrutando de la nieve. Sin embargo, no por ello los Reyes dejan de estar acompañados.

Como se puede observar en esta invitación Real de 1976, desde hace tiempo la familia del monarca invita a sus familiares y

más allegados amigos, además de a la flor y nata de la nobleza española y algunos altos cargos de los estamentos militares, para que compartan con ellos la tradicional cena de fin de año, el 31 de diciembre a las 21.30 horas.

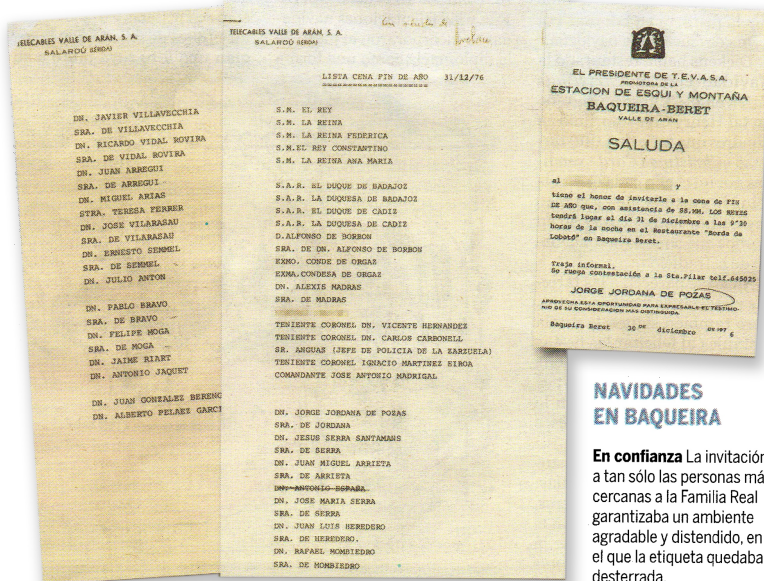
Hasta 55 comensales fueron invitados a la cena, que se celebraría en el restaurante aranés Borda de Lobató.

Entre los convidados se encontraban la familia real griega, integrada por la reina Federica -madre de Sofía-, el rey Constantino II -su hermano- y la reina consorte Ana María, de origen danés. Además, también estaban

invitados los duques de Badajoz y los condes de Orgaz.

También aparece en la lista de convidados el que fuera competidor de Don Juan Carlos por la Corona, su primo Alfonso de Borbón y Dampierre, el duque de Cádiz, marido de Carmencita Franco, la Nietísima.

Como no se perdía ningún año su visita navideña a las pistas de esquí catalanas, en una ocasión, el 30 de diciembre de 1981, llegó incluso a sancionar en las montañas del Valle de Arán la Ley Orgánica del Estatuto de Autonomía de Cantabria. Tal era su pasión por el deporte alpino. ❁

NAVIDADES EN BAQUEIRA

En confianza La invitación a tan sólo las personas más cercanas a la Familia Real garantizaba un ambiente agradable y distendido, en el que la etiqueta quedaba desterrada.

13.2. Session extraordinària der Ajuntament de Naut Aran - 08/07/1972

SESTON EXTRAORDINARIO DE OCHO DE JULIO DE 1.972

En Salardú, capitalidad del Ayuntamiento de Alto Arán, a ocho de Julio de mil novecientos setenta y dos, siendo la hora de las doce, previa convocatoria al efecto, se reunieron en sesión extraordinaria de primera convocatoria, los Sres. Concejales de este Ayuntamiento, bajo la Presidencia del Sr. Alcalde D. Sixto Mayayo Hecho, con asistencia del infrascrito Secretario de la Corporación. -Abierta la sesión por el Sr. Alcalde, ordenó al infrascrito Secretario que suscribiera a dar lectura íntegra al borrador del acta de la sesión anterior, el cual fué aprobado por unanimidad, acordándose su transcripción al Libro de Actas. -El Sr. Alcalde, ordenó al infrascrito Secretario que suscribiera, procediera a dar lectura íntegra del escrito presentado por Telecables Valle de Arán, S.A., para la ocupación de terrenos en los montes de U.P., a que se hará mención, afectados por las obras de ampliación y modificación del Sector D del Centro de Interés Turístico Nacional y que afecta al monte de U.P., núm. 297, denominado Bandoles, Dosla, Beret, Ruda y Aiguamoix de los pueblos de Salardú y Tredós, ahora de Alto Arán, para la ampliación de una superficie de 211,60 Hectáreas, independientemente de las 119 Has. ya concedidas, que hacen un total de 330'60 Hectáreas. -Del monte de U.P., núm. 298 Beret de Arré, perteneciente a los pueblos de Salardú, Unya, Tredós, Gessa y Bagergue, para la ocupación de una superficie total de 58,40 hectáreas y del monte de U.P. núm. 262, denominado Montoliu, Forcall, Parros y Derecha e Izquierda del río Inyola, perteneciente a los pueblos de Bagergue y Unya, ahora lo que afecta al pueblo de Unya lo es al Ayuntamiento de Alto Arán, para la ocupación de una superficie de 45,20 hectáreas. -Después de un amplio y meditado estudio, en votación ordinaria y por unanimidad, se acuerda: Informar favorablemente en cuanto es de la competencia municipal, salvo el derecho de propiedad y sin perjuicio del de tercero, las peticiones formuladas por D. José Mª Serra Farré, obrando en su calidad de Director-Gerente de Telecables Valle de Arán, S.A., sobre petición de autorización para la ocupación de ampliación de una superficie de 211'60 hectáreas en el monte de U.P., núm. 297, denominado Bandoles, Dosla, Beret, Ruda y Aiguamoix de los pueblos de Salardú y Tredós, de ahora de Alto Arán, superficie independiente de las 119 hectáreas ya concedidas. -

Del monte de U.P. núm. 298, Beret de Arré, perteneciente a los pueblos de Salardú, Unya, Tredós, Gessa y Bagergue, para la ocupación de una superficie total de 58,40 hectáreas y del monte de U.P., núm. 262, denominado Montoliu, Forcall, Parros y Derecha e Izquierda del río Inyola, perteneciente a los pueblos de Bagergue y Unya, ahora en lo que afecta al pueblo de Unya, perteneciente a este Ayuntamiento de Alto Arán, para la ocupación de una superficie de 45,20 hectáreas, en régimen de concesión administrativa de mero derecho de superficie y no de propiedad, con la prohibición de que las expresadas concesiones, ni derechos, podrán ser cedidas a terceras personas; variación de los fines que han motivado las peticiones formuladas y para los que han sido concedidos por nuevas instalaciones o las ya existentes. -Las ocupaciones permanentes; ampliación de la temporada de esquí y para esquiar, que puedan mermar o perjudicar los pastos, en todos los casos y sin excepción alguna, tanto el disfrute de las primeras como de las segundas hierbas, aprovechamiento de pastos que se han de respetar preferentemente y cuya compatibilidad con la práctica del esquí, está demostrada sobradamente en los distintos expedientes tramitados al efecto y que para la alteración de los periodos normales de aprovechamientos, Telecables Valle de Arán, S.A., vendrá obligada a solicitar los permisos correspondientes de todas y cada una de las Entidades propietarias del monte o montes de que se trate, pudiéndose denegar las peticiones que no se ajusten a derecho o que no cumplan las condiciones generales y normales del buen uso y disfrute de las concesiones administrativas correspondientes o que no resulten compatibles con el aprovechamiento normal de los montes. -Que para el caso de que Telecables Valle de Arán, S.A., pretenda llevar a cabo cualquier instalación deportiva, con carácter temporal o permanente; obras en instalaciones de carácter permanente, que no sean debidas ni dedicadas al aprovechamiento de las áreas esquiabiles durante el periodo normal de la prác-

tica del esquí con nieve y para esquiar, deberá de solicitarlo previamente y en forma reglamentaria de todas y cada una de las Entidades propietarias del monte o montes que resulten afectados, así como para poder ejercer o solicitar la hipoteca o hipotecas de los derechos concedidos o que se le puedan conceder. - Que el establecimiento de las obras, reparación, conservación y entretenimiento, no impedirá la construcción de nuevos caminos, senderos o pasos de ganado que se precisen para el mejor aprovechamiento de los montes, quedando obligados, Telecables Valle de Arán, S.A., a realizar las obras precisas para salvar las instalaciones objeto de las concesiones. - Que al término de las concesiones administrativas, todas las obras, servicios e instalaciones, pasarán automáticamente a la plena propiedad, uso y disfrute de las Entidades propietarias de los montes en completas condiciones de funcionamiento y en buen estado de conservación. - Que deberá de cumplir las condiciones generales que le sean señaladas por el Instituto Nacional para la Conservación de la Naturaleza; que la autorización correspondiente deberá de caducar en un plazo de tres años a partir de la fecha de la autorización si no han iniciado las obras correspondientes; que para el caso de que Telecables Valle de Arán, S.A., dejara de hacer uso del Plan General de Ordenación Urbana; Planes parciales y en su consecuencia de los de ordenación pertinentes e incumpliera alguna de las condiciones establecidas o incurriera en causa de caducidad, perdería a favor de las Entidades propietarias de todos los terrenos objeto de ocupación, con cuanto sobre los mismos se hubiere edificado o plantado y sin que las Entidades Propietarias de los montes hayan de proceder a la devolución de cantidad alguna. - Que el informe favorable al principio referenciado, ha de entenderse que lo está condicionado a que Telecables Valle de Arán, S.A., se obligue en forma a conceder a favor de las Entidades propietarias de los montes y en terrenos que correspondan a las respectivas propiedades de las expresadas Entidades, para que dentro de las zonas de urbanización o instalación actualmente previstas; núcleos II y III o las que en su día puedan ejecutarse, a reservar a favor de las Entidades propietarias del monte al que afecten, con el diez por ciento de las superficies construidas o instaladas viniendo obligada la sociedad concesionaria, Telecables Valle de Arán, S.A., a autorizar, sin excusa ni pretérito alguno las conexiones de los servicios de abastecimiento de aguas, red de saneamiento, alumbrado y fuerza; trazado de calles, plazas, pavimentaciones, aceras, bordillos, etc., de forma totalmente gratuita para las correspondientes entidades propietarias del montes o montes que se trate en cada caso, siendo como es natural de cuenta de las respectivas Entidades, las obras, servicios e instalaciones correspondientes a las superficies que afectan y comprendan las reservas anteriores, extremos que deberán de hacerse constar de forma expresa en las concesiones para las ocupaciones de mero derecho de superficie y no de propiedad de todos y cada uno de los montes a que afecten viniendo obligadas las Entidades propietarias de los montes a ejecutar las obras, servicios e instalaciones con sujeción al Plan o planes parciales vigentes en el momento de que se lleven a cabo dichas obras. k

Y no habiendo más asuntos de que tratar, el Sr. Alcalde, levantó la sesión a las trece horas, extendiéndose la presente acta, que leída y hallada conforme, la firman con el Sr. Alcalde, todos los Sres. Concejales concurrentes, de la que como Secretario, certifico. -

[Handwritten signatures and stamps]

[Signature] *[Signature]* *[Signature]*

[Signature] *[Signature]*

13.3. Prumères actes deth CEVA

<p>CLUIB</p> <p>ASISTENTES:</p> <p>Enrique Folch Alfricant</p> <p>Juan Segura Sistère</p> <p>Luis Arias Corralón</p> <p>Rafael Mombiedro Giro</p> <p>José España Barado</p> <p>Enrique Tiemosa Grou</p> <p>Claudio Avençin Alberto</p> <p>Wenceslao Dobón Perales</p> <p>Manuel Bosch Pujo</p> <p>Felipe Moga Reto</p> <p>Jesús de la Moga</p> <p>Primitivo Guillén</p> <p>Arturo Nout Joumet</p> <p>Ramón Moga</p> <p>Manuel Vidal Momes</p> <p>Pablo Bravo</p> <p>y</p> <p>Emilio Truchero de Juera</p>	<p>ESQUI VALLE D'ARAN VIELLA (Lérida)</p> <p>1</p> <p><u>ACTA PRIMERA</u></p> <p>En la villa de Viella, a las 20 horas del día 26 de Febrero de 1965, se reúnen los señores que al margen se relacionan, en la Biblioteca Pública de la Casa de Pasionet, con el fin de constituir una asociación deportiva.</p> <p>Inicio la conversación Pablo Bravo diciendo que la finalidad de esta reunión es la de formar y organizar una asociación, para lo cual se ha convocado a los elementos más activos y señalados del Valle de Aran, como formadores de esta posible asociación, que se dedicará, acudiendo a todos los deportistas, a prácticas y fomentos del deporte de montaña, en sus diversas manifestaciones, tales como esquí, marchas por montaña, escalada, equipamientos, concursos, certificaciones, de acuerdo siempre en las normas establecidas para el deporte por la Delegación Nacional de Deportes y las específicas de cada Federación, tanto Nacionales como Regionales.</p> <p>A continuación Luis Arias lee algunos párrafos que podrían ser los Estatutos, por los que, en régimen interior, podría ser regulada esta naciente asociación, a la que, de común acuerdo, se denominaría CLUB DE ESQUI VALLE DE ARAN (CEVA). Hechas algunas enmiendas, se propone con elevados los Estatutos leídos a las Federaciones respectivas, uniéndose una copia de los mismos a la presente Acta, para constancia.</p> <p>Se habla de una posible intervención en los próximos Campeonatos Nacionales de Esquí a celebrar el día 4 de marzo en Navacerrada. Se decide iniciar la inscripción de socios, a cuyo efecto se abrirá un libro de relación de socios, encabezada por los fundadores.</p> <p>Como la Junta Directiva ha de ser nombrada por la Asamblea General de Socios, se propone sea nombrada una Junta Directiva Provisional que empiece a trabajar en esta forma y funcionamiento.</p>
---	---

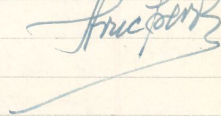
al Club. y de palabra y general consentimiento
son elegidos los siguientes

Presidente: D. Manuel Vidal Monner
Vice-Presidente: D. Enrique Tremosa Grau
Tesorero: D. Manuel Bosch Pujol
Secretario: D. Emilio Truchero de Juan
Vocal VIELLA: D. Martin Colom Vidal
" " D. José López Monvera
Vocal LES: D. Aurelio Barés
" BOSAT: D. Juan Segura Sisteré
Vocal SALARDU: D. José España Barado
" " D. Benjamín Rufente
" libre: D. Pablo Bravo
" " D. Jaime Riart Delseny

Dando facultades a esta Junta para la legis-
lacion de la asociacion, para iniciar la admision e
inscripcion de socios, se levanta la sesion y se ex-
tiende la presente Acta que firman los asistentes en
el lugar y fecha al principio indicados.

PRESIDENTE:

SECRETARIO

ACTA II (8-5-65)

En la villa de Viella, a las 20'30 horas del día 8 de mayo de 1965, se reúnen los señores que luego se expresan, convocados por el Presidente Provisional D. Manuel Vidal.

La celebración de los Campeonatos Nacionales de Esquí de la O.S. de Educación y Descanso, la finalización de la temporada de esquí en el Valle habían obligado a un paréntesis en la formación y constitución del Club Esquí del Valle de Aran, cosa que es la que nuevamente se pretende con esta reunión.

Abierta la sesión, toma la palabra el Vocal Provisional Jaime Riart, para decir que, visto el funcionamiento de la Agrupación Deportivo-Cultural de Viella, de reciente formación, y considerando que ambas Sociedades tienden a la misma finalidad, sería aconsejable el intentar una fusión y unión, ya que el Valle de Aran no da lugar a la formación de dos entidades similares.

Le contesta Luis Arias, diciéndole que no se pretende llevar la contraria a una Agrupación que ha nacido al amparo de la Obra Sindical de Educación y Descanso, sino demostrar que puede constituirse el Club y tener vida propia, aunque ambas entidades en sus cimas vayan a parar a la Secretaría General del Movimiento. Explica algunas de las diferencias notorias entre ambas y queda acordada la constitución definitiva. Confirma estas afirmaciones Pablo Bravo, añadiendo que el Club puede federar a sus asociados para tomar parte en competiciones nacionales y extranjeras, mientras que de la O.Sindical solamente podrán ser socios no federados los procedentes del campo laboral.

Se acuerda encargar unos volantes de asociación para ser rellenados por los solicitantes a ser socios del Club.

Luis Arias pide una copia de los Estatutos para ser imprimidos y cursados para aprobación de la Delegación Nacional de Deportes, Federación Nacional de Esquí, y para comunicarlo a las demás Federaciones interesadas en la formación y existencia de este Club de Esquí Valle de Aran.

Se decide reunir nueva Asamblea general, con los posibles futuros socios fundadores para primeros días del próximo mes de junio.

Terminada la sesión, se levanta la presente acta en la fecha indicada; la sesión actual, al igual que la anterior, se ha celebrado en el edificio de la Caja de Pensiones de Viella, cedido al efecto.

- Asisten: Juan Segura Sisteré
 Luis Arias Corralón
 Claudio Aventin Albertu
 Manuel Bosch
 Manuel Vidal Monner
 Pablo Bravo
 Simeón E. Truchero
 Jaime Riart
 Antonio Aunós
 Luis Villar López
 otros dos.....
 Mencional Cortin
 Julian Barés

Secretaría
PRESDENTE
Man

[Handwritten signature]

Juan Segura
[Handwritten signature]

13.4. Estatuts deth CEVA

CLUB DE ESQUI VALLE DE ARAN

E S T A T U T O S

OBJETO DE LA SOCIEDAD.

Art. 1º.- La Sociedad CLUB DE ESQUI VALLE DE ARAN (CEVA), tiene por objeto la agrupación de todos los deportistas, para practicar el deporte de montaña, en sus diversas manifestaciones: esquí, marchas por montaña, escalada, campamentos, organización de trofeos y concursos, colocación de buzones en las cumbres y riscos más importantes del Pirineo, exposiciones de fotografías, etc. de acuerdo siempre con las normas generales establecidas para el Deporte Español por la Delegación Nacional de Deportes de F. E. T. y de las J. O. N. S. y las especificadas de la Federación Española de Esquí y Federación de Montaña.

La Sociedad CLUB ESQUI VALLE DE ARAN queda domiciliada en VIELLA.

DE LOS SOCIOS.

Art. 2º.- Se establecen las siguientes clases de socios:

a) PROTECTORES O DE HONOR. Serán socios Protectores o de Honor aquellas personas o Entidades que, para premiar sus servicios extraordinarios prestados a la Sociedad, protejan a la misma, siendo nombrado por la Junta General, a propuesta de la Junta Directiva.

b) FUNDADORES. Serán los que se inscriban en la Sociedad en el momento de su fundación.

c) NUMERARIOS. Podrán ser socios de número de la Sociedad cualquier español o extranjero que lo solicite a la Junta Directiva, por conducto de dos asociados y sea admitido por la misma.

La Junta Directiva en su calidad de Junta Admisora de Socios, no está obligada a dar explicaciones en caso de que decida no admitir a algún solicitante.

Los socios que firmen las propuestas de ingreso estarán obligados ante la Junta Directiva, en caso necesario, de la conducta social de los presentados.

Todo socio numerario queda obligado a satisfacer una cuota de entrada de 100'00 pesetas y al pago de 25'00 pesetas mensuales; los socios menores de dieciséis años solamente abonarán la cuota mensual de 10'00 pesetas, sin entrada. El pago obligará a partir del momento de su admisión en la Sociedad.

Art. 3º.- Las bajas en la Sociedad podrán ser voluntarias o forzosas. Serán voluntarias las de los socios que así lo manifiesten por escrito y estén al corriente en el pago de las cuotas, teniendo en cuenta que, cuando se trate de bajas por Servicio Militar, éstas no supondrán pérdida de derechos adquiridos, considerándose como bajas temporales.

Serán dados de baja por la Junta Directiva:

Art. 4º.- Los socios que dejasen transcurrir sin abonar sus recibos, el plazo fijado por la misma.

Art. 5º.- Cualquier asociado que, por su conducta, diera lugar a esta determinación, previamente oído el representante que aquel designe en la Junta Directiva convocada al efecto.

Art. 6º.- Podrán volver a ser alta los socios que se hubieren dado de baja voluntaria, pero si lo solicitan antes de cumplirse un año de la fecha de baja, tendrán que abonar las cuotas correspondientes al tiempo que haya sido baja en la Sociedad.

Los que hubiesen sido baja por falta de pago abonarán además las cuotas que hubieran dejado impagadas.

Los comprendidos en el último grupo de las bajas forzosas no podrán volver a pertenecer a la Sociedad.

DE LOS FONDOS SOCIALES

Art. 7º.- Constituirán los Fondos Sociales, las cantidades que se recauden por cuotas de todas clases, subvenciones, donativos y demás que por sus causas eventuales pudiera percibir el Club.

Art. 8º.- De la cobranza, custodia de fondos y pagos de la Sociedad estará encargado el Tesorero.

RECURSOS SOCIALES Y CUOTAS OFICIALES.

Art. 9º.- La Sociedad satisfará el importe que establezca la Delegación Nacional de Educación Física y Deportes, o la cuenta anual que pueda fijar en su caso la Federación Nacional.

DIRECCION Y ADMINISTRACION.

Art.10º.- El gobierno y dirección de la Sociedad estarán encomendados a una Junta Directiva compuesta por un Presidente, un Vice-Presidente, un Secretario General, un Tesorero-Contador.

Teniendo en cuenta la geografía y municipios que integran la Comarca del Valle de Arán y para que éstos puedan tener una representación directa en la Junta Directiva, se nombrarán los siguientes vocales: Uno de Lés, uno de Bosost, dos de Viella, dos de Salardú y otros dos sin tener en cuenta la localidad o Municipio de residencia.

Art.11º.- Será función del Presidente dirigir las sesiones de la Junta General y Directiva, encauzar los debates, cuyos acuerdos se tomarán por mayoría de votos, representar a la Sociedad y llevar la firma social, en unión del Secretario General.

Art.12º.- Es competencia del Vice-Presidente: Auxiliar al Presidente en las funciones a éste encomendadas, ejercer aquellas misiones que delegue el Presidente y sustituirle en caso de enfermedad, ausencia o dimisión, teniendo en este último caso las mismas atribuciones que el Presidente, hasta la elección del nuevo Presidente.

Art.13º.- Son atribuciones del Secretario: Extender y firmar las convocatorias para las reuniones de las Juntas Directivas y Generales; redactar las actas de las sesiones de las Juntas Directivas y Generales; dar cuenta en ellas de la correspondencia recibida y expedida y de las altas y bajas ocurridas; comunicar y ejecutar los acuerdos de la Junta Directiva; hacer publicar cuantos anuncios deban llegar a conocimiento de los asociados; llevar los ficheros y registro de los socios; redactar anualmente una memoria, que presentará para su aprobación a la Junta General Ordinaria; llevar el registro y organización del archivo de todos los documentos y correspondencia y todos aquellos otros cometidos que se le encomienden.

Art.14º.- Son funciones del Tesorero-Contador; Intervenir en la entrada y salida de fondos; llevar la contabilidad de la Sociedad y hacer los balances mensual y anual, que firmará con el Visto Bueno del Presidente; tener bajo su custodia y responsabilidad los fondos, los valores y los bienes de la Sociedad que no se encuentren depositados en una Entidad de garantía, bajo su firma y la del Presidente; recibir las cantidades que pertenezcan a la misma; extender y entregar para su cobro los recibos de cuotas; dar cuenta mensualmente a la Junta Directiva del estado económico de la Sociedad; efectuar los pagos aprobados por el Presidente; hacer y firmar el balance de caja mensual, que llevará el Visto Bueno del Presidente; establecer, en la misma forma, balance anual que se unirá a la memoria, para someterlo a la aprobación de la Junta General.

Art.15º.- El Presidente y los demás miembros de la Junta Directiva serán nombrados por votación de los socios en asamblea general, siendo necesario recabar de la F. Española de Esquí la confirmación del nombramiento del Presidente.

En caso de que presente la dimisión alguno de los miembros elegidos para la Junta Directiva, el Presidente queda facultado para sustituirlo por otro socio hasta la celebración de la Asamblea General, que podrá confirmarlo en su cargo o sustituirlo por otro. Se entenderá presentada la dimisión, cuando un miembro de la Junta Directiva deja de asistir a cuatro Juntas de la misma consecutivas, sin escusarse previamente en justificar su causa.

La Junta Directiva se renovará por mitad cada dos años, estableciéndose por sorteo los cargos que hayan de sustituirse en la primera renovación, excepto el de Presidente y Vice-Presidente y para dar una mayor continuidad, se renovarán en distinta Asamblea General.

Art.16º.- Los cargos de la Junta Directiva son honoríficos e incompatibles con los de otra Sociedad similar.

Art.17º.- La Junta Directiva se reunirá periódicamente además de cuanto lo crea oportuno el Presidente.

Art.18º.- Para que la Directiva pueda deliberar y tomar acuerdos con validez, será necesario que estén presentes la mayoría de los miembros que la componen, entre ellos el Presidente el Secretario o Tesorero.

DE LAS JUNTAS GENERALES.

Art.19º.- La Asamblea General se reunirá en sesión ordinaria una vez al año y en sesión extraordinaria cuando lo acuerde la Junta Directiva o lo soliciten los dos tercios del número total de socios.

Art.20º.- Los acuerdos de la Asamblea General, ordinarias y extraordinarias son obligatorios para todos los socios. Todos los acuerdos que se adopten serán por mayoría de votos.

Art.21º.- Las convocatorias para las Asambleas Generales, que serán personales, se entregarán, por lo menos con ocho días de anticipación para las ordinarias y cuatro para las extraordinarias y en ellas figurará el orden del día, local, día y hora en que la Asamblea haya de celebrarse.

Art.22º.- Además de los acuerdos de trámite y de las proposiciones que debidamente se presenten, en las Asambleas Generales ordinarias se tratará de los siguientes asuntos: Aprobación de cuentas, lectura y aprobación de la memoria anual, presentada por la Junta Directiva y elección de los miembros de la Directiva, cuando proceda.

Art.23º.- En las Asambleas extraordinarias no podrán discutirse más asuntos que aquellos para los que se haya hecho la convocatoria.

MODIFICACION DE ESTATUTOS.

Art.24º.- Estos estatutos solo podrán ser modificados por la Federación Española de Esquí a propuestas del presidente, por petición de los socios y aprobado por la mayoría de votos en Asamblea General, o por mandato de la Delegación Nacional de Deportes, con autoridad suprema del Deporte.

DE LA DISOLUCION DE LA SOCIEDAD.

Art.25º.- La disolución de la Sociedad solo podrá acordarse en principio, en Asamblea General Extraordinaria, expresamente convocada al efecto; pero para que quede disuelta será necesario que una Comisión nombrada en tal reunión y compuesta por el Presidente, Secretario General, dos vocales y tres asociados, dirigirán una Circular a todos los asociados, pidiéndoles su parecer sobre el caso y dándoles un plazo de ocho días para la respuesta, por escrito, que deberá ser concreta, y solamente cuando la mitad más uno del total de los socios se haya declarado por la extinción de la Sociedad, se considerará ésta disuelta.

En caso de disolverse la Sociedad los fondos de ésta pasarán íntegramente a la Beneficencia Comarcal.

DISPOSICIONES GENERALES.

Art.26º.- Todo caso no previsto en estos estatutos será resuelto por la Junta Directiva, dando cuenta de ello a la Asamblea general en la próxima reunión.

Viella, 13 de mayo 1.965

Vº. Bº.

SECRETARIO GENERAL

AL PRESIDENTE

13.5. Relacion d'assistents as classes d'Ernest Mullor, Pepeta Planas, Joan Antoni Ragué e Artur Pérez

RELACIO D'ASSISTENTS DE LA DELEGACIÓ DE LA VALL D'ARAN
A LES CLASSES D'ESQUI

VIELLA

Ernest Mullor

Domingo Escalas
Antonio Tous
Luis Beso
Fernando Rodés
Rosendo Gaubet
José Luis Ronchera
Andrés Rivera
José López
Gabriel Vidal
Alejandro Atienza
José Tous
Antonio Tomás
Jaime Moga
Fermín Pinós

Pepeta Planas

Alfonso Abadia
Andrés Reygosa
Pablo Miró
Francisco Puig
Pedro Terré
Enrique Jimenez
José Casadó
Miguel Segalás
César Montejano
Andrés Caparrós
Ramon Lapetra
Gregorio Luri
Antonio Ontiveros
Daniel Terrés
Pedro Coso

Maria Luisa Mañé
Maria Rosa Pons
Adoración Soler
Alicia Ontiveros
Mercedes Vidal

SALARDU

Joan Antoni Ragué

Rafael Mombiedro
Pablo Bravo
Juan Moga
Felipe Moga
Joaquín Val
José M: España
Luis Rufaste

Artur Pérez

Antonio Tersa
Flacido Medina
Rafael Medina
Francisco Barra
Alfonso Pino
José Zulata
Primitivo Estrada

Teresita Bravo
Felicidad España
Isabelita Moga

14. BIBLIOGRAFIA

- Iglesies Josep, *Lluís Estasen*. Editorial Montblanc. Centre Excursionista de Catalunya.1966.
- Manent Albert, *Josep Maria Espanya, Conseller de la Mancomunitat i de la Generalitat*. Rafael Dalmau Editor. 1ª edició 1988.
- Cardona Margarida e Dupré Lluís, *Esports de neu a Catalunya*. Edit. Montblanc-Martí.CEC. Direcció Gral. Esport Generalitat de Catalunya. 1985.
- Real Antoni, *100 anys d'esquí a Catalunya*. Cossetània Edicions, Valls. TV3. St. Joan Despí.2008.
- Ribera Andreu, *Er esquí ena Val d'Aran pendent eth periode anterior a Vaqueira*. Article en Revista Terra Aranese, nº 5, p25, 2005.
- Diversos autors, *120 anys d'Història. 1876-1996. Centre Excursionista de Catalunya*. Coordine Agustí Jolí. CEC. 1996.
- Guilera Albinyana Josep Mª, *Excursions pels Pirineus. Montgarri o la fi del món*. Capítol 13. Aymà SA Editora. Barcelona 1959.
- Maristany Manolo, *La Vall d'Aran*.Edicions Martínez Roca SA. Barcelona 1986.
- De Montoya Jèp e Tur Francesc, *Aran , un país*. Ed. Lundweg. 2012
- Escudier Jean, del CAF i del CEC *L'Aneto i els seus homes*. Ed. Portic, 2001
- 25 anys Baqueira/Beret*. Ed. Alternativas Publicitarias SA. 1989
- 50 ans auançant damb tú*. Ed. Baqueira/ Beret. 2014.
- Junta de Accionistas de Baqueira/ Beret *Memoria e Informe Consolidado*. Hotel Montarto. 2019.
- Garolera N. e Witlin C., *Del Canigó a l'Aneto. Jacint Verdaguer*. Witlin. Pagès Editors. 2002.
- Iglesies Josep, *Juli Soler i Santaló*. Rafael Dalmau Editor. 1971.
- Audoubert Louis, *Pyrenées*. Editions du Belvedere. 2013.
- Russell Henry, *Souvenirs d'un montagnard*. 1878. Version d'Editorial Barrabès 2002.
- Plusieurs auteurs, *Encyclopédie des Pyrenées*. Coordinateur du collectif: André Lévy. Edit. Privat, Toulouse, 1999.
- Real Antoni, *Un siglo de esquí en el Pirineo*. Lectio Ediciones. Valls. 2011.
- Merino Antonio, *Historia de la Villa de Benasque, Anciles y Cerler*. Edita Excm. Ayuntamiento de Benasque.
- Obra Social, *La missio arqueológica del 1907 als Pirineus*. Fundació La Caixa.
- Calvet J. Calvet e d'auti, *La Batalla dels Pirineus*. Ed. Garsineu,Tremp 2011.
- Temprado Santiago, *Los Moga dera Val d'Aran*. Edite Felipe Moga 1997
- Torreadella Xavier, *L'esquí al Pirineu Occidental*. Ed. Garsineu.Tremp 2020.
- Germas Artiga i Esplugues *Els germans Artiga recorden*. Editen es autors. Reus 1987.
- Article *Et les montagnardes sont là. Retour au Campasaure*. Bulletin Pyrenéen, nº 208, 2001.
- Cuenca Josep Mª, *Lluís Estasen, muntanyenc integral*. Article a Revista Vertex.nº 277, Març-abriu 2018.

Romaní Daniel, *L'Esquí a Catalunya*. Editorial Eumo. Vic - Barcelona. Noveme 2008.

Feliu Marcos, *La conquista del Pirineo*. Sua Edizioak. Bilbao 1999.

Puig Núria, *Joves i Esport. Influència dels processos de socialització en els itineraris esportius*. Tèsi doctorau. Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació. Universitat de Barcelona. 1993.

Arricaud Jean, *Les 100 ans du CAF*. Revue Pyrenéene, n° 88, 1999.

Beraldi Henri, *100 ans aux Pyrénées*. 7 volums publiés 1898 - 1904. Reedición par Les amis du libre Pyreneen , Pau 1977.

-*Historia de los deportes de nieve en España*. Spain snow. Edita Om , Real Federación de Española Deportes de Invierno, President May Peus. Dirección: Montse Bofill Corominas. Redaccion Robert Puente, Toti Rossellò e Montse Bofill. 2021.

Riera Socasau Juan Carlos, *Es professionaus dera Sanitat ena Val d'Aran. Quí , Quan, Com ... 1600-1950*. Institut d'Estudi Aranès- Academia Aranesa dera lengua occitana. 2020. P.246.

Era Escòla. 50 años de enseñanza en la nieve (1964-2014), edicion C. Aventín Boya, Era Escòla, 2015

Baqueira-Beret 50 ans, editorial Baqueira/Beret, 2014.

REVISTES CONSULTADES

De Kratter Marta. *Ski para jóvenes. Método para progresar en la competición*. Article (1992).Tutor, S.A. Madrid.

Torredadella Flix Xavier. *L'esquí al Pirineu Occidental (1919-1956) Una historia dels orígens de l'esquí a Catalunya*

Amiell Mn Jusèp Amiell Port dera Bonaigua. Article en Revista Terra Aranesa, Fondacion Museu Etnologic dera Val d'Aran, n° 18, 2021.

Izard Feliu Izard *Trincar eth Pòrt dera Bonaigua*. Article en Revista Garona Nogueres. Hivern 2022. P.32.

Moga Manu Moga *La neu que va transformar Aran*. Article en Revista Garona Nogueres. Hivern 2022. P.44.

Informe deth dusau cors de divulgacion der esquí ena Vald'Aran. Gèr 1948. Musèu dera Nhèu

WEBGRAFIA

- ANAYA, Clemencia, *Historia de los juegos olímpicos de invierno*; 4 de gèr deth 2014. <https://www.olimpismo.org/historia-de-los-juegos-olimpicos-de-invierno/>
- Baqueira Beret; Estació (sense data); <https://www.baqueira.es/>
- Centre de tecnificacio; Historia (sense data); <https://www.ceteivaldaran.org>
- Club C.E.V.A; Datos históricos (sense data); <http://www.clubceva.es/index.php/el-club/historia/datos-historicos.html>
- Conselh d'Aran; Conselh esportiu; 29 noveme 2018; <https://www.conselharan.org/ca/?s=Conselh+Esportiu>
- Ecured; Juegos olímpicos de Invierno; (sense data); [https://www.ecured.cu/Juegos_Ol%C3%ADmpicos de Invierno](https://www.ecured.cu/Juegos_Ol%C3%ADmpicos_de_Invierno)
- El correo de Zamora; Historia del esquí alpino; 5 de deceme de 2017. https://www.laopiniondezamora.es/especiales/esqui/2013/11/historia-esqui-alpino-n118_30_7401.html
- Esquiadores.com; Baqueira Beret (sense data). <https://www.esquiades.com/pistas/baqueira-beret/>
- FCEH; documentació consulta: Fundació de la Federació Catalana (sense data), Què és? Història (sense data). <http://www.fceh.cat/>
- FCEH; La Graduació de Neu del Programa Esport Blanc Escolar triomfa als SnowKidz Award FIS. <http://www.fceh.cat/la-graduacio-de-neu-del-programa-esport-blanc-escolar-triomfa-als-snowkidz-award-fis/>
- Generalitat de Catalunya; Esport blanc escolar; (sense data) <http://www.escolar/programes-desport-escolar-/esport-blanc-escolar/>
- GÓMEZ, PJ; El esquí alpino de competición (2017). <https://recyt.fecyt.es/index.php/ejhm/article/view/56124/33940>
- JIMENEZ, Roberto; La primera participación española en los juegos olímpicos de invierno; 6 de febrero 2015. <http://www.docudeporte.es/la-primera-participacion-espanola-en-los-juegos-olimpicos-de-invierno/>
- Noah_and_point; De salvar a un rey a convertirse en deporte: el origen del esquí alpino; 7 de deceme deth 2017; <https://enervitsport.es/2017/12/07/origen-del-esqui-alpino/>
- PUENTE, Robert; *Historia del esquí completa*; 5 de seteme deth 2011; <https://www.nevasport.com/robert/art/33202/Historia-del-esqui-completa/>
- PUJOL, Andreu I SALA, Juli; *Així és com va entrar l'esquí ara fa 100 anys a la Val d'Aran*; 9 de abriu de 2019; <https://www.diaridelaneu.cat/noticia/8810/aixi-es-com-va-entrar-lesqui-ara-fa-100-anys-a-la-val-daran>
- Revista del CEC; 140 anys de l'CEC, (numero especial) (2016) ; http://ccbe.feec.cat/docs/cec/Hemeroteca/Muntanya/2016/MUNT_2016_11_0918.pdf
- RFEDI, documentacion consultada: *Història del esquí alpino* (sense data), *Historia de la*

R.F.E.D.I (sense data).<http://rfedi.es/esqui-alpino/>

SALMERÓN, Joan Carles; *Com es va popularitzar l'esquí a Catalunya?*; 24 de mai deth 2019;
https://www.sapiens.cat/temes/catalunya/com-es-va-popularitzar-l-esqui-a-catalunya_201570_102.html

TORREBADELLA I FLIX, Xavier; *Una història dels orígens de l'esquí a catalunya*;
(2015);<https://core.ac.uk/download/pdf/78524975.pdf>

Wikipedia: *Esquí en España*.https://es.wikipedia.org/wiki/Esqu%C3%AD_en_Espa%C3%B1a
Wikipedia; *Material de esquí alpino*; 10 de hereuer deth 2011.

https://es.wikipedia.org/wiki/Esqu%C3%AD_alpino#Material_de_esqu%C3%AD_alpino
Istòria dera Escòla de Tecnic's Esportius Val d'Aran. <https://www.eteva.org/historia-de-eteva/>

D'AUTES HÒNTS

-Archiu fotografic deth CEC, hons Lluís Estasen. Barcelona.

-Musèu dera Nhèu, Unha.

-Exposicion Refugi Rosta, Salardú.

-Exposicion en Santuari de Montgarri, Montgarri.

-Aran Istòria Grafica . Fondacion Musèu Etnologic dera Val d'Aran. Diùersi autors.

-Convèrses damb Felip Moga, Rafael Mombiedro, Josep Moga , Xavi Ubeira, Remei Bravo, Eva Moga e Núria Moga.

-Archiu Ramon Urgellés.

-Archiu de Remei Bravo Morelló.

-Archius personaus des autors.